

MIRADOR

SETMANARI DE LITERATURA, ART I POLÍTICA

Preu: 20 cènts. - Pelai, 62. Telèf. 15300. - Subscripció: 2'50 ptes. trimestre

LES CONVERSES DE MADRID

CAP A LA LIQUIDACIÓ DE LA GUERRA

La reunió del Consell de la Societat de Nacions a Madrid ha acabat, com han d'acabar sempre aquestes sessions periòdiques, amb una reconciliació general. Problemes internacionals que requereixen la unanimitat per a esdevenir acords, no poden acabar d'altra manera. Si el problema és una cosa viva, no queda resolt, sinó ajornat, amb un petit pas endavant cada vegada. Després,

la negativa dels Estats Units, perquè el contribuent americà hauria resultat perjudicat per aquesta anul·lació. Per altra part un petit «souvenir» de la gran guerra en forma d'un deute que duri cinquanta anys més recordarà a les futures generacions que les guerres valen molts diners i deslloriquen el mecanisme financer i econòmic de tot el món.

gut constatar que Alemanya desitja veure els exèrcits estrangers abandonar la riva dreta del Rin.

Aquests homes han dut pacientment aquest doble problema de les reparacions i l'ocupació militar. Briand ha imposat el seu criteri de fer les coses pacíficament i sobre la base de realitats tangibles. Stresemann ha estat l'únic polític alemany que ha reeixit en la idea preconitzada per Rathenau i Wirth que la lleial execució dels compromisos internacionals era el millor camí de l'èxit.

Les entrevistes de Madrid han estat molt cordials i han constituït el pròleg de la conferència política que no solament ha de resoldre el mètode d'aplicació del Pla Young, sino de crear a Renània una comissió de constatació i conciliació sobre les zones desmilitaritzades per a poder procedir a l'evacuació d'aquella regió. Les converses entre Briand i Stresemann continuaran ara a París, on probablement s'arribarà a un acord sobre el lloc i data de reunió de la conferència política.

Aquest acord entre Briand i Stresemann ha estat una obra llarga. Els episodis de Ginebra, Thoiry i Locarno són el pròleg del de Madrid. Fins ara havien estat ajudats per Chamberlain. Ara entra en escena el nou ministre del Foreign Office, el treballista Henderson, de l'arbitratge del qual no es pot desconfiar.

Si la Societat de Nacions no pogués registrar cap més èxit que el del Pla Young, si Briand i Stresemann no haguessin fet res més que liquidar els problemes de la guerra, reparacions, deutes i ocupació de Renània, mereixerien una solemne barretada.

Un comitè d'experts, presidit pel delegat americà Mr. Young a París, ha resolt el doble problema de les reparacions i els deutes.

Les negociacions han durat quatre mesos i han estat difícils. Tothom ha regatejat el que ha pogut i a fi de comptes no ha prevalgut ni la xifra presentada per les delegacions aliades en el memoràndum del 13 d'abril, ni la quantitat que oferia Alemanya. Finalment, tant Alemanya com els seus redactors varen cedir una mica acceptant el Pla Young. Aquest projecte, que ara han d'aprovar els governs, redueix notablement el deute alemany per reparacions, però té l'avantatge que dona a un deute polític el caràcter d'un deute comercial, mobilitzable i comerciable, converteix en cobrables uns xifres encara astronòmiques, solidaritza els deutes amb les reparacions i institueix amb el Banc Internacional de Pagaments un organisme que substituirà l'agent general de pagaments i podrà llençar obligacions.

L'antic Pla Dawes no establia un nombre fixe d'annualitats. El Pla Young és ben concret: 59 anualitats, de les quals, les 37 primeres, de 2.050 milions de marcs or, i altres 22 d'uns 1.400 milions, aproximadament. Les anualitats tenen una part condicional que pot ésser objecte de moratòria durant dos anys, previ avís de noranta dies, i una part incondicional, o sigui que ha de pagar-se passi el que passi. Aquesta part s'eleva a 660 milions i té afectada la recaptació dels beneficis dels ferrocarrils alemanys, la única garantia hipotecària del Pla Young. La part condicional es nodrirà del pressupost general del Reich.

Cap conferència d'experts havia tingut un èxit com el d'aquest comitè, que ha acabat les seves tasques en un ambient de cordialitat i d'optimisme poques vegades aconseguit en reunions d'aquesta mena. En els períodes més difícils de les negociacions es va dir que era ignominios que els governs abdiquessin de tota iniciativa en mans d'uns tècnics. Els fets han demostrat una vegada més que aquesta mena d'assumptes han d'anar a raure en comissions d'experts, sobre tot si són molt complicats i si es vol que perdin el caràcter polític. L'observació comunista que la finança internacional posa mà en els afers més vitals del món és injusta en aquest punt. Una conferència política hauria fracassat. Només uns experts, i en aquests cas els banquers, podrien resoldre comercialment un jergolífic financer i convertir en reals uns xifres hipotètics.

Pertoca ara als governs ratificar aquest acord. França ha de ratificar abans del 31 de juliol els convenis relatius als deutes de guerra. És possible que el Parlament vulgui ratificar conjuntament el conveni dels deutes i el Pla Young. També és probable que el Reichstag no vulgui ratificar el Pla Young sense una promesa formal relativa a l'evacuació de Renània. A Anglaterra, els conservadors han fet observar, entre altres coses, que el Banc Internacional previst pel Pla Young serà una institució que servirà per finançar les exportacions alemanyes. Però, Anglaterra ratificarà l'acord. Quant als Estats Units, el president Hoover és favorable al projecte Young. El termini del 31 de juliol imposat a França pels convenis sobre els deutes exigeix molta pressa.

Briand i Stresemann, en les converses de Madrid han hagut de constatar l'èxit dels experts i la conseqüència que se'n deriva: l'evacuació de Renània. Stresemann haurà pogut comprovar que França ha de ratificar aviat el Pla Young, i Briand també ha po-

Briand i Stresemann en una de les seves converses privades

incidents nous el tornen a posar damunt la taula i les velles diferències s'acosten fins a un altre ajornament. Així ha passat ara amb el problema de les minories, que tornarà a rebrotar en una pròxima reunió del Consell o de l'Assemblea.

Però al marge de les sessions oficials, les converses dels homes d'Estat d'Europa han tingut una major transcendència que els acords públics del Consell. I és molt probable que en les paraules de reconciliació amb què va ésser closa la sessió final entrés per molt l'estat de les negociacions privades sobre les qüestions cabdals que avui preocupen al món.

Briand i Stresemann han parlat molts de cops a soles a l'Hotel Ritz, convençuts per igual que l'única garantia positiva de la pau és la liquidació definitiva de la guerra; i encara que d'aquestes converses no n'ha transcendit altra cosa que un començament d'acord per a reunir una conferència política sobre les solucions econòmiques proposades pel Comitè d'Experts de París, tot fa creure que es varen preparar els termes del resultat futur de la conferència.

Com tothom sap, la liquidació de la guerra depèn de tres principals afers: les reparacions, els deutes de guerra i l'evacuació del Rin.

Aquests tres problemes han agrejat durant dos lustres les relacions entre les principals nacions del món, entre els aliats i l'Alemanya i entre els aliats i els Estats Units.

L'àrbitre nou Mr. Henderson, ministre treballista anglès d'affers estrangers

Fins ara havia estat impossible d'englobar les qüestions de les reparacions i els deutes: els Estats Units s'hi havien oposat sistemàticament i és possible que ara, després del treball dels experts de París, encara hi hagi als Estats Units algú que protesti. Gairebé insensiblement l'opinió nordamericana s'ha humanitzat i la realitat ha estat més forta que el rigor amb que fins ara es responia a Europa amb aquell principi: «Qui tingui deutes que els pagui».

Els laboristes anglesos, si hi haguessin arribat a temps, haurien preconitzat l'anul·lació dels deutes de guerra i de les reparacions, però la proposició hauria topat amb

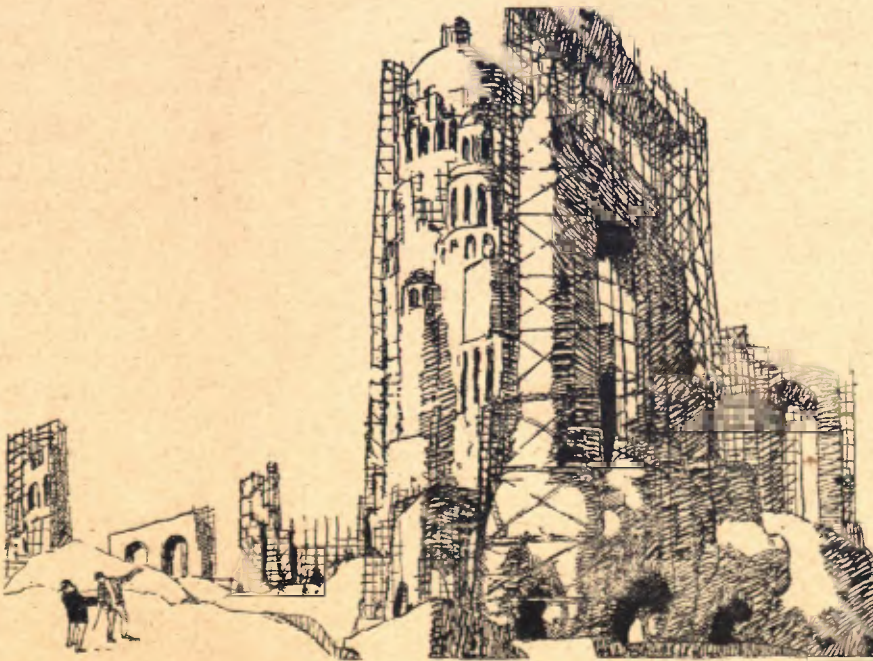

DESPRÉS DE L'ACORD:

Mr. Young, President del Comitè d'Experts, fa donar-se les mans a M. Moureau (esquerra), delegat de França, i el Dr. Schacht (dreta), delegat d'Alemanya.

Certament, hi ha molts altres problemes que cal resoldre si es vol consolidar la pau. Aquests problemes, però, encara que en forma distinta, existien ja abans de la guerra. Toparan amb l'egoisme i els prejudicis d'uns o altres, però el desig de cooperació internacional els ha d'anar resolent per vies legals. L'atmosfera internacional és cada dia més propícia.

Com es veia l'Exposició Internacional en 1914

— Caram, si que serà gran això.

— Oh... esperi's. Això que veu només és la taquilla.

(Revista Nova, núm. 3, 25 abril 1914.)

MIRADOR INDISCRET

Les reformes de "A B C"

Sembla que l'A B C vol canviar de tàctica. Realment no hi ha res que s'hi oposi, perquè el difunt don Torcuato no va deixar testament polític.

Els observadors atents s'han adonat ja de certs canvis que de persistir podrien alterar la fesomia de l'A B C. No ens fem, però, il·lusions. Té una tradició tan forta!

De moment, qui ha pogut observar que l'A B C intenta canviar la pell és el senyor Marsillach. La carta que ha rebut liquidaria aquesta sucosa col·laboració, si no fos... si no fos que el nostre amic Marsillach ha recorregut al tribunal de la llàstima fent notar que per l'A B C va deixar altres col·laboracions.

Un altre Albert Londres

A La Nau han enrolat un altre repòrter que, o molt ens equivoquem, o afegirà pàgines de glòria a l'història ja prou brillant del reporterisme barceloní. Es diu Jaume Borí.

A continuació reproduïm el final del seu interviu amb la senyora Assumpció Casals:

«— I aquí al Talia què pensen fer-hi?

— El que es presenti, especialment vodevil de to francès.

— Li agradaria molt tenir filles?

— Moltíssim — ens diu amb vivesa.

Ens despedim. La Casals és una dona molsuda, gentil.

Fa molt bonic. Es pinta les celles i els llavis, que per cert, són molsudets. És que ha de sortir a l'escena. Es contempla al mirall i s'agrada. Una ullada a la cambra ens fa adonar que és ple de retrats d'En Bergés. Al costat del mirall n'hi ha un d'emmarcat. És un record delicat. En un recó hi ha un paner amb les eines de fer mitja, a punt de solfa.»

Exemplars de premsa

Un eco aparegut la setmana passada explicava que Carles Capdevila havia rebut un exemplar dedicat a l'Angel Samblancat d'una novel·la esportiva del senyor Guardiola Cardellach.

Pel que sembla, el repartiment dels exemplars dedicats per l'autor no va pas ésser cap cosa massa perfecta.

Lluís Aymamí, crític de futbol d'un diari català, va rebre l'exemplar dedicat al senyor Escofet, de La Vanguardia. Esgarrifa de pensar les combinacions que s'hauran arribat a fer amb aquesta colla de llibres dedicats. La novel·la, ja que no per altra cosa, passarà a la posteritat per aquesta col·lecció de trifolques.

De totes maneres l'editor ho ha arreglat molt fàcilment. Com? Escrivint una lletra a cada un dels obsequiats, demanant-los-hi el llibre, i fent un nou repartiment total.

Propaganda selecta

Al Gestinari - Butlletí de l'Associació de Teatre Selecte ens han cridat l'atenció unes tires enganyades de color verd (que és el que fa menys de mal a la vista). Contenen inscripcions sublimes com aqueixa:

«Teatre Selecte demana la vostra cooperació.

«Feu-vos de l'Associació del Teatre Selecte.»

Però «Mirador indiscret» no podia estar-se d'esbrinar el que hi havia darrera dels misteriosos pegats. Un exemplar del butlletí portat a la cuina i rentat curosament ens ha revelat al dessota unes sentències encara més sublimes.

Deien, per exemple:

«Voleu fruit de les bel·leses emotives del Teatre?»

«Formeu part del Teatre Selecte.»

Una altra:

«Si no sou un munt de carn i ossos, teniu de desenrotllar vostre esperit.

«Com?»

«Teatre Selecte us en donarà ocasió.»

Certament, ens expliquem aquells pegats de color de fulla de parra.

Opinió autoritzada

Un dia d'estiu, a Cardedeu, un conegut editor barceloní parlava d'anar als banyes d'Alhama. El seu interlocutor, un fabricant de vidre, que ja no és d'aquest món, li exposà el seu punt de vista sobre les cures balnearies.

— Jo no hi vaig, perquè això són camames, sap? Als que ens banyem, això dels balnearis no ens cura de res.

Un rècord

En Pla deia pertot que havia escrit el segon volum de la fundació «Cambó» en tres mesos.

Ho deia, és clar, com qui es gloria d'una performança, d'haver batut un rècord.

El mal és, ara que molta gent l'han llegit, que el rècord batut no és el de la rapidesa, sinó el de manca d'informació.

Esbotzant portes obertes

El jove tractadista polític Josep Pla, en el seu afany panegíric, ha donat una justificació de l'ex-cèbre «Delateu!» que va exercir un paper tan important en les campanyes contra la Lliga.

Ferran Agulló ha dit moltes vegades que a La Veu no havia sortit mai aquella frase tan curta. Màrius Aguilà va explicar, quan escrivia a L'Esquella, no fa pas tants anys, que ell havia inventat aquella arma.

Què ha passat, doncs? És que Josep Pla ha trobat el «Delateu!» en algun dels arxius que diu que ha consultat?

De les eleccions angleses

Durant la campanya electoral fa poc haguda a Anglaterra, si hi hagué reunions agitats, no n'hi hagué cap de tumultuosa.

En algunes, fins es pronunciaren algunes respostes enginyoses.

Per exemple: Una electora cridà a un candidat que perorava:

— Si jo fos la vostra dona, us donaria metzines.

Ell respongué, després de mirar-la:

— Si jo fos el vostre marit, les pendria.

Una altra:

Un candidat era interromput sovint per un oient, que repetia:

— No vull que em taxin el menjar.

El candidat, impacientat:

— Em sembla que encara no ha parlat ningú de taxar l'alfals.

L'armari del pa

Els diaris ja han explicat que en la darrera Sessió Mirador, de cinema, les opinions del públic varen dividir-se d'una manera molt eloqüent davant la pel·lícula avantguardista Emak Bakia. Mentre els d'una banda xiulaven i picaven de peus com uns esperitats, els de l'altra aplaudien amb no menys entusiasme.

Va ésser amb gran sorpresa que algú va descobrir que un dels que protestaven amb més energia era... el groom de MIRADOR! Una bona persona el va tocar paternalment a l'espatlla, i li va dir:

— Vigila, noi, que t'hi estàs jugant el pa!

Una definició de l'Amichatis

L'altre dia en una taula de cafè es parlava de l'Amichatis. Els comentaris no eren pas excessivament favorables, que diguéssim. Finalment, un popular dibuixant que ara se'n ha tornat escriptor, va dir-hi la seva:

— L'Amichatis és una mena de croupier de la literatura. Juga amb avantatge i aixeca morts.

Una «copla» d'En Bon

De tothom és coneguda aquella copla andalusca que tant ha arribat a enternir els amants del flamenc i dels gemes sentimentals.

Diu:

A la mujer de la via
no la trates con desdén,
que antes de ser de la via
ha sido mujer de bien.

En Bon, però, ha trobat que amb una lleu variant la dita copla adquiriria el seu punt d'esprít, i heus aquí com l'ha deixada:

A la mujer de la via
no la trates con desdén,
que saca una banderita
cada ves que pasa un tren.

Qui és capaç de dir que no és molt millor la copla d'En Bon que l'altra?

Ni amb vidre de multiplicar...

Un periodista barceloní, bohemí per força, volem dir que menja en restaurants de cinc ralets cobert perquè el sou no dona per més, va presenciar l'altre dia una escena còmica:

El cambrer presenta a un client nou, gran com un Sant Pau, un p'at de biftec amb patates, de la sèrie de coberts a cinc ralets. Naturalment, a cinc rals cobert i donant quatre plats, el biftec no pot ésser cap chateaubriand de quilo. De vegades, però és tan petit, que els clients habituals de la casa l'anomenen el biftec invisible.

Després de sopar l'amo de la casa, treballant un nou client, pregunta a l'hoste:

— Com ha trobat el biftec?

— Que com l'he trobat? — respongué el client, sorprès de la barra de l'amo.—Doncs, miri, amb moltes dificultats. A l'últim, però, l'he trobat, amagat sota una patata fregida.

D'En Pepe Gil a En Vilumara

A l'escenari de Novetats, a la llotja d'En Borràs, es tracta de «mise en scène», i algú recorda l'actuació de Pitoeff en aquell teatre. — No me'n parlem, no me'n parlem! — diu En Vilumara.

I d'ase en avall, li aplica a Pitoeff totes les paraules despectives que li vénen a la boca.

En Duran i Tortajada protesta: — Vostè que ha aplaudit les comèdies de Linares Rivas, no té dret a tractar així a Pitoeff.

— I a mi què em conta — gesticula Vilumara — d'En Vidal i Ribas!

Tothom riu.

En Vilumara rectificà: — Ja ho sé, ja ho sé que Linares Rivas és un adroguer. Jo volia dir Vidal i Ribas...

Aqueixa «tossuderia» del bon Vilumara, ens recorda un cas semblant que li va ocórrer al cèlebre Pepe Gil, quan era empresari de l'antic Tivoli.

El periodista Planas de Taverne tenia marrejat, per aquell temps, amb les seves campanyes, a Pepe Chil. Aquest li atribuïa totes les desgràcies.

Un dia de debut de la Chelito, els xiulets dels descontents ofegaren els aplaudiments dels admiradors.

Pepe Chil sortí, en acabar, a la bateria.

— Senyors: Jo ja sé que tots vosaltres esteu a la Chelito, però com alguns han mostrat llur disconformitat, vull dir ben alt que tot això és pagat per aqueix *sinvergüenza* de Planas i Casals, perquè li he negat unes pessetes.

Escàndol, visques, aplaudiments, més xiulets.

Dintre l'escenari els amics rodegen a Pepe Gil:

— Què has dit, desgraciat? Has donat el nom de Planas i Casals en lloc del d'En Planas de Taverne.

En Gil no s'immuta.

— Pugeu el teló — ordenà.

Surt altra vegada al prosceni i diu:

— Senyors: M'he equivocacat. El *sinvergüenza* és En Planas i Casals.

No es va ensorrar el teatre perquè Déu no va voler.

L'amor dels homes apassionats

«*Survint lligim en la premsa que un jove, en un moment d'obcecació, ha occit la seva promesa. ¿Es que veritablement estima l'home que obeeix la dona estimada? Mai no hem cregut en l'amor dels homes apassionats.*»

Això és el començament d'un article molt bo de J. Civera Sormaní a *Catalunya Social*. La confessió del distingit escriptor catòlic ens enterneix. Ens plauria, però, saber l'opinió de la Maria Bonshoms, sobre l'amor dels homes apassionats. ¿Hi ha cregut mai en aquest amor? A veure si J. Civera Sormaní li dóna permís per dir-nos-ho. Estem amb neguit.

Filosofies d'en havent sopat

«Banquet a «La Pàtria» en honor d'En Domínguez Rodiño, periodista resident a Berlín, representant de l'Exposició a Alemanya.

Festa cordial, de companyonia.

L'homenatjat, fill de Sevilla, explica com començà a escriure, en català, als diaris barcelonins.

Els comensals no se l'escolten gaire. La gran taula està dividida en dos bàndols: els partidaris i els contraris del doctor Asuero, i només es parla del trigènim.

A l'hora del xampany, discursos.

Un alemany s'expressa en tons pacífistes.

— Kant — diu — fou ciutadà universal perquè era ciutadà germànic.

Observació d'un periodista:

— Filosofies de Kant, en havent sopat?

— ...de Kant i piano — salta un company al seu costat.

L'etern descontent dels artistes

Hi ha ben pocs artistes de teatre que estiguin contents del gènere en el qual són aplaudits.

Fa dues setmanes, En Santpere, des d'aquestes columnes, confessava que el vodevil no li plau pas massa.

La Rosita Rodrigo, dona que sembla nascuda per a la revista o per al vodevil, ni està contenta de fer revista, ni acceptaria a gust la proposició, de la qual es parlà temps enrrera, de passar a l'Espanyol.

— A mi — diu ella — que em donin pàpers d'òpera o d'alta comèdia.

Feu-li gastos!

Signatures amb natilla

L'altre dia J. V. Foix, que, com saben els nostres lectors, té botiga de xocolata a la pedra al carrer de Mercaders del Poble Espanyol de Montjuïc, ens anunciava: Dimecres vinent signarà les lliures de xocolata.

Els autors, no signen llurs llibres un dia determinat? Doncs jo vull signar també el meu treball en atenció al client.

— Escolteu — li fou dit —, i si venguéssiu xocolata desfeta, com us ho faríeu?

L'Angel Ferran, sempre amantent, intervingué:

— Signaria amb natilla.

Hom s'imagina el surrealista Foix bufant la paperineta cònica perquè n'eixís, a disposar-se damunt la xocolata desfeta un fil prim de natilla: J. - V. Foix fecit.

El gòtic d'ara

Embadalit davant les restauracions fetes a un dels edificis annexes a la Diputació Provincial, un pobre tauler felicità l'arquitecte senyor Rubió:

— Admirable! Veritablement admirable!

— Què es creia, doncs? — va exclamar, somrient, el senyor Rubió. En això del gòtic hi tinc la mà trencada. Ja ho faig millor que la gent de l'època!...

Confidències d'un repòrter

Si en el món hi ha alguna persona capaç d'heure-se-les tranquil·lament amb un bisbe, un *torero*, un professor de grec, un ballari negre, un escriptor famós, una reina de la bellesa, un ministre, un saltimbanqui o un general, sense entendre res amb bisbes, ni amb *toros*, ni amb grec, ni amb coreografia, ni amb literatura, ni amb política, ni amb estratègia, aquesta persona, ja en poden estar segurs: és un repòrter.

El reportatge és això: parlar de tot sense entendre de res. Cal tenir, així sí, un estil una mica clar, una mica net, posseir una certa audàcia i al mateix temps no oblidar mai allà on comença la frontera del ridícul. Amb aquestes armes, o sigui amb una ingorància enciclopèdica ben administrada, el periodista pot anar per tot, encarar-se amb els homes i les coses i mirar de treure'n el suc necessari per tal de cuinar el *menú* que ha de servir als seus possibles lectors.

No em vaig pas permetre depositar en dubte les qualitats professionals de l'interpret, naturalment, però em va sobtar que reduís a tan poques paraules la llarga peroració que havia fet Chesterton. En fer-li notar això, va aclarir-m'ho de seguida:

— *Si, ha dicho otras cosas, pero en resumen no significan más que esto. Parece que se trata de un mal individuo...* (referint-se a Shaw).

Pel mateix procediment vàrem continuar

el diàleg i l'interpret continuà servint-me amb una precisió semblant les paraules de Chesterton. Finalment, l'inalterable empleat es va permetre una mica de confiança i em va confessar la seva impressió personal sobre l'il·lustre hoste:

— *Si quiere que le hable francamente, me parece que este tío está cargado de p.....*

Amb aquests preciosos materials vaig bastir la meua intervü amb Chesterton. Com que donava la casualitat de que era l'únic periodista de Barcelona que l'havia vist, l'endemà tots els diaris reproduïen fragments del brillantíssim reportatge.

Parlem, ben entès, del reportatge tirant a literari, del que se sent una mica la fredor oficialista del noticiari net i pelat, sense gota d'enginy ni de fantasia. Una de les flors més singulars d'aquesta branca del periodisme és la intervü, l'amable, graciosa i pataquejada intervü.

El públic, en general, creu que les intervües son fetes perquè hom s'enteri del què pensa sobre tal cosa o tal altra, un cert personatge. El públic, no obstant, s'equivoca.

Es sorprenent, oi?, però és així. La intervü ha deixat d'ésser un element informatiu per a convertir-se en el forat per on s'escapa tota la inflació literatúresca continguda i torturada en les Redaccions. No cal estranyar-se, doncs, que el veritable protagonista d'aquests reportatges sigui el periodista i no l'intervüat. Aquest no és res més que el pretext, l'ocasió perquè el cronista pugui desenrotllar les seves brillantíssimes qualitats. Sobre la historiada safata dels seus mèrits, el periodista hi ofereix quatre engrunes del que diu el personatge que ha anat a veure, el just perquè la gent s'adoni de la utilitat de la preciosa safata.

Una vegada, un periodista amic meu va anar a l'estació de França a esperar no sé quin ministre, amb l'intent de fer-li una intervü. La cosa és fàcil d'explicar, veritat? Doncs, bé; l'endemà vaig llegir l'article i, amb l'esperverament que és de suposar, vaig veure que començava així:

Paseando por el andén, pluma en ristre, esperábamos la llegada del ferroviario con-voy...

Com es pot veure, el reportatge, posat a les mans d'un home fantasista, resulta una arma perillosa. Hem pensat moltes vegades que el millor intervüador seria un bon taquígraf. Qüestió d'exactitud, de precisió. Aquest sistema, però, ofereix també els seus

inconvénients. És aquest sentit sinistre de l'objectivisme el que feu escriure a un altre amic meu aquella ja cèlebre remarc:

Dalt dels arbres —deia, en la ressenya d'un enterrament— hi havien enfilades persones d'ambdós sexes.

Déu me'n guard d'establir cap mena de recepta del reportatge, però em fa l'efecte que una sinceritat excessiva per part del periodista li pot resultar perjudicial. Sempre em recordaré de l'entrevista que vaig tenir amb Chesterton, en el hall del Majestic Hotel. Llavors jo tenia divuit anys i, si no vaig errar, es tractava de la meua segona intervü. Malgrat de la meua prodigiosa consciència, vaig quedar literalment esparverat quan em vaig trobar davant per davant del famós escriptor. Chesterton no sabia un borrall d'espanyol i parlava el francès a claps a claps; per entendre'ns no tinguérem altre remei que utilitzar els serveis meritíssims de l'interpret de l'hotel. Era un xicot correctíssim, zelós, disciplinat i anava vestit amb una notable lliurea. Es va pal-

lar entre nosaltres dos, estirat com un ciri, i amb un somriure servicial a flor de llavi. El bon home no tenia la menor idea de qui era Chesterton; la seva erudició sobre literatura era d'una vaguetat semblant.

— Pregunti-li — vaig demanar — quina és la seva opinió sobre Bernard Shaw.

L'interpret va traduir les meves paraules i uns instants després em contestava:

— *Dice que mister Bernard Shaw es malo, pero que es susceptible de arreglo.*

No em vaig pas permetre depositar en dubte les qualitats professionals de l'interpret, naturalment, però em va sobtar que reduís a tan poques paraules la llarga peroració que havia fet Chesterton. En fer-li notar això, va aclarir-m'ho de seguida:

— *Si, ha dicho otras cosas, pero en resumen no significan más que esto. Parece que se trata de un mal individuo...* (referint-se a Shaw).

Pel mateix procediment vàrem continuar

el diàleg i l'interpret continuà servint-me amb una precisió semblant les paraules de Chesterton. Finalment, l'inalterable empleat es va permetre una mica de confiança i em va confessar la seva impressió personal sobre l'il·lustre hoste:

— *Si quiere que le hable francamente, me parece que este tío está cargado de p.....*

Amb aquests preciosos materials vaig bastir la meua intervü amb Chesterton. Com que donava la casualitat de que era l'únic periodista de Barcelona que l'havia vist, l'endemà tots els diaris reproduïen fragments del brillantíssim reportatge.

Dintre del gènere, em fa l'efecte que el meu *rècord de gaffes* és relativament modest. En tinc una, però, que val ben bé per totes i no em puc pas estar d'explicar-la, encara que això representi una vel·leïtat suïcida.

Estava fent una enquesta entre literats i artistes per demanar-los la seva opinió sobre l'esport. Un dels escollits per contestar era el senyor Adrià Gual. Jo no el coneixia més que per fotografies, i vet-aquí que una tarda em va semblar descobrir-lo, a l'Or del Rhin. M'hi vaig acostar i li vaig dir del que es tractava.

Sóc periodista i li agrairia que em contestés això i allò. És per fer una enquesta, sap?

El bon senyor va explicar-me pe a pa els seus punts de vista sobre l'esport. L'endemà, aquestes opinions sortien en lletres de motllo, acompanyades d'un retrat de l'Adrià Gual. De passada, jo feia unes quantes referències malicioses a la pluja que queia mentre durava la intervü...

Uns dies més tard vaig tenir ocasió de comprovar que havia fet una planxa sensacional. El senyor amb el qual jo havia parlat en l'Or del Rhin, no era l'Adrià Gual! Era el pintor Colom.

Ni l'un ni l'altre van presentar cap mena de reclamació.

L'art de la intervü no és pas una cosa tan fàcil com sembla a primera vista. Més que un art, però, podríem dir que es tracta d'una ciència, d'una ciència exacta, gairebé. La major dificultat de les intervües és trobar un bon començament i un bon final. El *mot de la fin*, sobretot, té una importància decisiva. Va durar un quant temps que totes les intervües acabaven així, si fa no fa:

— I ara —deia el periodista— hauria de fer el favor de contar-nos una anècdota de la seva vida...

L'intervüat solia fer uns quants escarafalls i finalment treia del sac del records una floreta d'esperit. El periodista hi posava la firma a sota i... bona nit tinguin. Aquest era el sistema adoptat generalment pels repòrters brillants de l'època. Els altres se sortien del pas amb aquell recurs tant trist de: «No volguérem abusar més estona de l'amabilitat del nostre interlocutor...», o bé demanant auxili a un cop de telèfon providenciat.

Ara les coses han canviat una mica i hom s'ha decidit per presentar una mena de senzillesa, de discreció, que en el fons és tan trucada com els efectes del vell repertori. Els seus resultats, però, són molt més satisfactoris. Ja no s'estèlia de desitjar als aviadors un vol tan felíç com el d'alguns personatges mitològics, posem per cas. Es diu simplement: «Bon viatge», i es fa veure que en aquestes paraules hi ha continguda una gran emoció.

La nostra modesta experiència dintre del ram ens permet d'establir una mena de quadre de preferències en quant a les persones intervüables. Les que dóna més gust d'anar a veure, són:

Primer, les reines de bellesa; segon, les artistes de teatre; tercer, els literats que, per anar sobre segur, ja us donen la intervü escrita; quart, els personatges que tenen temps per perdre; cinquè, els il·lusionistes; sisè, els criminals (convenientment tancats a la presó, està clar); etc.

Les intervües més desagradables de fer són amb els savis, les mares de les artistes i els tenors. Els tenors, són aquells que us diuen:

— A tal banda vaig tenir un èxit formidable, però no ho digui que li dic jo. Posi-ho com si fos cosa seva...

JOSEP MARIA PLANES

plantar entre nosaltres dos, estirat com un ciri, i amb un somriure servicial a flor de llavi. El bon home no tenia la menor idea de qui era Chesterton; la seva erudició sobre literatura era d'una vaguetat semblant.

— Pregunti-li — vaig demanar — quina és la seva opinió sobre Bernard Shaw.

L'interpret va traduir les meves paraules i uns instants després em contestava:

— *Dice que mister Bernard Shaw es malo, pero que es susceptible de arreglo.*

No em vaig pas permetre depositar en dubte les qualitats professionals de l'interpret, naturalment, però em va sobtar que reduís a tan poques paraules la llarga peroració que havia fet Chesterton. En fer-li notar això, va aclarir-m'ho de seguida:

— *Si, ha dicho otras cosas, pero en resumen no significan más que esto. Parece que se trata de un mal individuo...* (referint-se a Shaw).

Pel mateix procediment vàrem continuar

el diàleg i l'interpret continuà servint-me amb una precisió semblant les paraules de Chesterton. Finalment, l'inalterable empleat es va permetre una mica de confiança i em va confessar la seva impressió personal sobre l'il·lustre hoste:

— *Si quiere que le hable francamente, me parece que este tío está cargado de p.....*

Amb aquests preciosos materials vaig bastir la meua intervü amb Chesterton. Com que donava la casualitat de que era l'únic periodista de Barcelona que l'havia vist, l'endemà tots els diaris reproduïen fragments del brillantíssim reportatge.

Dintre del gènere, em fa l'efecte que el meu *rècord de gaffes* és relativament modest. En tinc una, però, que val ben bé per totes i no em puc pas estar d'explicar-la, encara que això representi una vel·leïtat suïcida.

Estava fent una enquesta entre literats i artistes per demanar-los la seva opinió sobre l'esport. Un dels escollits per contestar era el senyor Adrià Gual. Jo no el coneixia més que per fotografies, i vet-aquí que una tarda em va semblar descobrir-lo, a l'Or del Rhin. M'hi vaig acostar i li vaig dir del que es tractava.

Sóc periodista i li agrairia que em contestés això i allò. És per fer una enquesta, sap?

El bon senyor va explicar-me pe a pa els seus punts de vista sobre l'esport. L'endemà, aquestes opinions sortien en lletres de motllo, acompanyades d'un retrat de l'Adrià Gual. De passada, jo feia unes quantes referències malicioses a la pluja que queia mentre durava la intervü...

Uns dies més tard vaig tenir ocasió de comprovar que havia fet una planxa sensacional. El senyor amb el qual jo havia parlat en l'Or del Rhin, no era l'Adrià Gual! Era el pintor Colom.

Ni l'un ni l'altre van presentar cap mena de reclamació.

L'art de la intervü no és pas una cosa tan fàcil com sembla a primera vista. Més que un art, però, podríem dir que es tracta d'una ciència, d'una ciència exacta, gairebé. La major dificultat de les intervües és trobar un bon començament i un bon final. El *mot de la fin*, sobretot, té una importància decisiva. Va durar un quant temps que totes les intervües acabaven així, si fa no fa:

— I ara —deia el periodista— hauria de fer el favor de contar-nos una anècdota de la seva vida...

L'intervüat solia fer uns quants escarafalls i finalment treia del sac del records una floreta d'esperit. El periodista hi posava la firma a sota i... bona nit tinguin. Aquest era el sistema adoptat generalment pels repòrters brillants de l'època. Els altres se sortien del pas amb aquell recurs tant trist de: «No volguérem abusar més estona de l'amabilitat del nostre interlocutor...», o bé demanant auxili a un cop de telèfon providenciat.

Ara les coses han canviat una mica i hom s'ha decidit per presentar una mena de senzillesa, de discreció, que en el fons és tan trucada com els efectes del vell repertori. Els seus resultats, però, són molt més satisfactoris. Ja no s'estèlia de desitjar als aviadors un vol tan felíç com el d'alguns personatges mitològics, posem per cas. Es diu simplement: «Bon viatge», i es fa veure que en aquestes paraules hi ha continguda una gran emoció.

La nostra modesta experiència dintre del ram ens permet d'establir una mena de quadre de preferències en quant a les persones intervüables. Les que dóna més gust d'anar a veure, són:

Primer, les reines de bellesa; segon, les artistes de teatre; tercer, els literats que, per anar sobre segur, ja us donen la intervü escrita; quart, els personatges que tenen temps per perdre; cinquè, els il·lusionistes; sisè, els criminals (convenientment tancats a la presó, està clar); etc.

Les intervües més desagradables de fer són amb els savis, les mares de les artistes i els tenors. Els tenors, són aquells que us diuen:

— A tal banda vaig tenir un èxit formidable, però no ho digui que li dic jo. Posi-ho com si fos cosa seva...

JOSEP MARIA PLANES

En Miquel Utrillo pare del Poble Espanyol

Alalà! Gairebé per casualitat hem sabut que es tracta de fer un homenatge a En Miquel Utrillo. Ho hem llegit al *Mati*. El motiu ja és indicat al títol.

Aprofitem l'avinentesa per a dedicar-li unes ratlles. L'Utrillo s'ho mereix.

Es va dir fa temps que el pare del Poble Espanyol era En Plandiura. Però *El Mati* diu que és l'Utrillo i té raó. *El Mati* és un diari catòlic.

Endavant. Hem de dir que l'Utrillo es un home important? No cal. El que hi ha, però, és que com que no actua en públic, gairebé ni el recordem. Es una reminiscència. Hem sabut que era a l'Exposició ocupant un càrrec de categoria, en inaugurar-se aquesta.

De totes maneres a una vida com la seva esmerçada per complet en profit del nostre art patral, val la pena de fer-hi un comentari.

No essent res en el sentit de no haver fet mai cap feina concreta, l'Utrillo ha fet coses importants.

Ens portà l'impressionisme de França a cavall de l'auto d'En Ramon Casas —aquell auto que semblava el que ara gasta el cos de Bombers— i de la pipa d'En Russinyol. Aquestes amb l'Utrillo formaven l'avanguardisme del 90, figureu-vos! i eren els papus dels Marieres, Balasch, Enric Serra, Fabrés i d'altres.

Escrivia *Pèl i Ploma*, amb un sentit molt agut del que calia fer i dir per tal de remoure l'ensopit safareig de granotes que era aleshores (i potser ara també) el nostre món artístic i intel·lectual.

Ajudà En Picasso a obrir-se camí, quan aquest vegeïa als Quatre Gats, i empenyia endavant tots els joves de l'època que patien el corcò de l'art.

Temps de romanticisme. No hi havia un pa a la post; però, en canvi, es fruita d'un optimisme i d'una alegria feta a prova de no menjar gaire.

Amb En Russinyol anà a París quan aquell es va ensoïndir-se a voler sortir a les nits. L'Utrillo que pintava, es va apropiat una model. La feu la seva *flamée*. Les relacions eren una cosa inefable. Cada dos per tres i per un tres i no res es tiraven els

plats pel cap, els quadros, tot el que hi havia a l'establiment. Això durà molts anys.

En separar-se'n per venir, l'Utrillo feu un gran sospir. Va regalar a En Tiago un retrat seu i de la model. A sota hi havia una llegenda que deia: «Record de la guerra dels set anys». Aquest retrat és al Cau Ferrat.

En refredar-se l'amistat amb En Tiago va muntar el Mar i Cel amb Mr. Deering.

Quan aquest es va cansar de Mar i Cel — hom diu que hi perdia diners però algun dia es parlà d'aquest cas — l'Utrillo va fer foc nou i cap a l'Exposició falta gent.

El període romàntic havia passat. Hom es sentia conservador. La panxeta li havia crescut.

I allà, a Montjuïc, vinga aconsellar tècnics, i gular pintors, arquitectes, decoradors, com aquell qui cria gallines, per a tenir-les a punt de rostir el dia de demà.

Quan començà a edificar-se el Poble Espanyol, tots ells sabien la lligó de Colom.

Finalment, ell ha estat, i no pas En Plandiura — recordeu que ho diu *El Mati* — el que ens ha fet la merced de trasplantar a Montjuïc un poble espanyol, que és una traducció al català de l'autèntic.

Si baguéssim de dir la nostra afegiríem, que es va descuidar alguns detalls. Hi manquen pobres, criatures esparracades i una mica de brutícia. Això no és obstacle, però, perquè el Poble Espanyol sigui una cosa important.

Per això MIRADOR i aquest humil súbdit s'afegirien a l'homenatge anunciant per *El Mati*.

JAUME PASSARELL

MIQUEL UTRILLO

plats pel cap, els quadros, tot el que hi havia a l'establiment. Això durà molts anys.

En separar-se'n per venir, l'Utrillo feu un gran sospir. Va regalar a En Tiago un retrat seu i de la model. A sota hi havia una llegenda que deia: «Record de la guerra dels set anys». Aquest retrat és al Cau Ferrat.

En refredar-se l'amistat amb En Tiago va muntar el Mar i Cel amb Mr. Deering.

Quan aquest es va cansar de

COSES D'ALTRE TEMPS

Un llibre llastimós

En el segon volum de la fundació «Cambó» que ha publicat Josep Pla, aquest amic ha tingut la pensada de dedicar unes planes a recordar la meua actuació en la política catalana, tan breu i ja tan remota, que m'ha vingut de nou trobar-la esmentada. I francament, no sé pas de què se les heu. Ves per on, al cap de vint anys, he vingut a descobrir el paper que vaig jugar en aquell temps, tan diferent del que em pensava.

Resulta, segons Pla, que en mig d'un entrellat de trencacolls doctrinals, vaig arribar aleshores a la conclusió que havíem de fer un catalanisme que pogués posar-se a la disposició del liberalisme dinàstic espanyol, i em vaig fer moretista, posant-me en correspondència amb Moret. Això — em diu l'amic Pla — que hauria estat un encert a Anglaterra i una errada a França, era a Espanya, on el liberalisme és bandarrería, una falsedat tan gran, que revela un desconeixement de la clau de la història moderna de Catalunya i una sorprenent puerilitat. Jo no tenia cap raó, i ara de lluny faig riure a Pla, amb els meus escarfaills davant la política maurista de Cambó, portant el gep del meu moretisme.

Tota aquesta fantasia li deu haver contat algú a l'amic Pla, perquè no és de creure que s'hagi volgut pendre la molèstia d'esbrinar personalment el que aleshores vaig dir i escriure. Però, ¿vol dir que va entendre bé el que li van contar o que va posar prou atenció per voler entendre-ho? No sé; però em fa l'efecte que Pla no ha posat atenció en res per a escriure el seu llibre i que molts cops ha arribat de mala gana, amb penes i treballs, al final d'un capítol parlant de coses que no l'interessaven gots.

A l'amic Pla tothom li reconeix — i jo entre els primers — unes gran qualitats d'escriptor que li asseguren un lloc brillant en un període de transició de la literatura catalana, en el qual la forja d'un magnífic instrument d'expressió ha suplet en alguns escriptors el treball de fer-se una cultura, i encara més, el de donar-se un pensament. El desballestament espiritual de Pla no és pas una cosa volguda. És una fruita del temps i de l'ambient que l'han format. I encara que té condicions ben remarcables per a pendre la revenja de si mateix sempre que vulgui, no és d'estranyar que hagi posat ara al servei de la Lliga la seva gràcia descordada i barroera.

Jo li agraeixo a l'amic Pla l'haver-me recordat el temps dels meus trenta anys. I no perquè em plagui parlar en públic de coses meves, sinó perquè al redós dels meus records personals, hi ha tot el problema polític de Catalunya, més interessant del que fan creure els entreteniments dels informadors que han fet el llibre de Pla. I com que fora de la petita al·lusió que he recollit, no m'afecten els penjaments que li han fet escriure contra els homes de l'esquerra catalana, als quals vaig deixar en plena lluita, tinc un cert deure moral de dir el que penso del seu cas.

Em sembla una tonteria creure que la sort del catalanisme depèn només del que van fer els seus homes voluntàriament en un cert dia. El qui mana, aquí i a tot arreu del món, és la massa neutra, el monstre de milions de caps, sense figura ni color, que, assegut en el pati, contempla amb indiferència l'espectacle dels que lluiten per la seva sort. Els partits i els seus homes són l'instrument circumstancial del voler d'aquesta massa, però cap d'ells no sap a quina llei secreta obeeix. Passa anys i panys sense donar ni senyals de vida. Els actors s'esgargamellen, l'afalaguen, la insulten, li peguen, la martiritzen, i res no li fa res. Però de sobte, sense saber per què, per un malestar o per cansanci, fa un moviment per a canviar de postura, i s'ha acabat la comèdia. No queden en peu ni les taules ni els actors.

L'estudi d'aquest fet, tan vell com la història dels homes, ens portaria massa lluny, i aquest no és pas el lloc ni el moment. Però a casa nostra, i en els nostres temps, hem tingut ocasió de presenciar dues vegades almenys aquest moviment catastròfic de la massa neutra.

La primera vegada va ser després de les guerres colonials. Està per fer la història d'aquell període de la nostra vida; però tothom sap que hi havia al carrer una anarquia desfeta, amb totes les formes imaginables de dissolució social, i un estat d'indignació i d'alarma en les classes conservadores. Aquestes havien, des de molt temps, delegat tota sobirania en el caciquisme a canvi que acomplís la doble funció de contenir les masses revolucionàries i de protegir els interessos econòmics del país. La desfeta colonial havia descompost el quadro. L'amenaça revolucionària es feia mestressa del carrer, i el vell caciquisme, que ja era feble per a deturar-la, també era impotent per a impedir la ruina econòmica de Catalunya. La massa neutra, impossible fins aleshores, es va sentir desamparada, i per la pau social, tant com pel propi viure, amb un dels seus moviments invencibles es va desfer del caciquisme inútil.

Era de veure la gent conservadora d'aquell temps cercant esparadilla algú que volgués enquadrar la seva força. Primer un general catòlic derrotat, després un nou partit de la monarquia, més tard un partit republicà moderat. Tot plegat desferres inservibles d'una mateixa catàstrofe. Entretant, en un pis de la Portaferrissa, una colla de joves es passaven les hores mortes rumiant doctrines de filosofia política sense saber gaire el que passava al carrer. La massa desenquadrada va anar-hi un dia a trucar la porta. Els més ardits d'aquells joves es varen decidir a obrir-la, i posats de sobte davant

d'aquella multitud tan plena de promeses de poder i de possibilitats d'acció, varen desbar les doctrines per un altre dia i, formant els quadros de les forces conservadores de Catalunya, les conduïren al combat per arrencar definitivament el caciquisme i plantar cara a la *bretolada* popular, segons el vocabulari de l'època. Els homes del catalanisme polític havien guanyat una força, però aquesta força havia fet del catalanisme, per molt de temps, fins al dia insegur d'un altre moviment de la massa neutra, un instrument d'acció política de la dreta.

Però és que Catalunya era manca i no tenia la mà dreta? Al revés. A l'esquerra, no solament tenia una mà, sinó tot un joc de mans, i era físicament impossible fer-ne un instrument d'acció catalana. La part més considerable de l'esquerra era la massa radical que, davant l'agressió conservadora, havia reaccionat amb un odi contra el catalanisme. Fins l'insult de *bretolada* amb què li fiblaven la cara era un insult català. Aquesta massa havia d'ésser la força de Lerroux. Al marge quedaven, cada una al seu compartiment, les colles de l'extremisme nacionalista, de l'extremisme social, del republicanisme democràtic i del liberalisme menestral. Voler donar unitat a l'aglomeració d'aquestes colles per guanyar el favor d'una massa neutra, altre cop en repòs, i disputar amb ella el poder a dos partits coherents i inflamats per una passió, era obra de gegants. Els catalans d'esquerra havien perdut el plet abans de començar-lo. Però en mig de les incoherències inevitables d'un agrupament heterogeni, l'acció d'aquells homes intel·ligents i nobles va poder, amb un treball penós i sense llum, estendre la influència del pensament polític català fins on no haurien arribat mai els homes massa sospitats de l'altra banda.

Jo no hi vaig ser en aquesta feina. Per això l'admiro més. Sabia que, donada la nostra posició en l'ordre de les realitzacions polítiques, fèssim el que fèssim, teníem de fracassar, si un accident imprevisit i sempre insegur no feia de la nostra aglomeració un instrument aprofitable per la massa neutra del poble. Però abans d'anar-me'n, vaig fer una política oposada a la que diu el llibre de Pla.

En una conferència pública, que em va fer perdre la poca popularitat que em quedava, vaig dir, en resum, a la nostra gent: La Lliga Regionalista és una gran força organitzada de conservadorisme social i polític, i Maura, que és el primer home de la monarquia que s'ha preocupat de voler emancipar el règim del poder de totes les burocràcies i cercar-li un basament en les forces actives de conservació social, vol atraure's la Lliga i el seu verb més eloqüent, que és Cambó, i farà tot quant estigui a la seva mà per a donar-li satisfacció en les realitats polítiques de Catalunya. Pensem si pot ésser una bona feina destorbar aquest moviment d'aproximació. Jo crec que el nostre deure és deixar que els companys de la dreta portin en aquestes hores la direcció de les aspiracions catalanes, i a uns i altres ens resta un ample marge d'acció, que no pot ésser conjunta, en altres aspectes del pensament polític i social. Si així podem donar unitat als nostres partits d'esquerra, ha de venir fatalment un dia en què les reivindicacions catalanes, que, fem el que vulguem, seran sempre per a tots les mateixes, passarà a nosaltres com a representants d'una força liberal, tan organitzada i d'un pes almenys tan decisiu i tan sol·licitat, com la força conservadora de la Lliga.

Es això el que ha volgut traduir amb la seva sortida de to el llibre de Pla?

La segona vegada que la massa neutra del nostre país s'ha volgut moure va ésser ara fa pocs anys. També per la pau social, tant com pel propi viure, va sentir el desig de desfer-se dels seus instruments d'acció. També, esmaperduda, cercava qui volgués enquadrar-la per a les noves lluites. Però en lloc de trucar a la porta d'un pis de la Portaferrissa, va anar a una porta més ampla que donava sortida al carrer. També la porta es va obrir davant una multitud, tan plena de promeses de poder i de possibilitats d'acció com la de vint anys ençà. I la força, un cop enquadrada, en lloc d'organitzar-se com la primera vegada en cos d'interventors electorals, es va organitzar en sometent.

Si és cert el que s'ha fet escriure a la ploma disponible de Pla; si és cert que els moviments polítics d'un poble són el que volen els homes dirigents dels seus partits; si és cert que tota la renaixença política de Catalunya i tots els seus triomfs són el resultat de la clariividència de Cambó i de la voluntat dels seus amics de la Lliga, què fan parats? abstinguts o adherits, també fan ara el que volen?

La vida els ha donat una terrible lliçó de modestia que, per poc intel·ligents que siguin, hauran tingut de meditar. Però, per una aberració que, si no la veïssim, costaria de creure, s'han escollit precisament aquests dies per a revifar, a favor d'una vanitat que s'enyora, la rancúnia de lluites passades que la realitat que vivim hauria de fer respectables per a tots. I sense donar-se compte que la pròpia impotència ve del mateix allunyament de la massa neutra que patiren els homes de l'esquerra catalana, s'ha anat a cercar una ploma que volgués omplir d'insults el record nobilíssim d'uns homes, des de Pi i Margall a Sunyol, que per rectitud de consciència, es varen resignar a lluitar en camins plens d'entrebancs i de maleses, fora de la via que una força ja feta va obrir ben ampla des de la porta de la Lliga fins al cim del poder i de la fortuna.

Es sensible tenir de dir aquestes coses, però és més sensible encara haver donat motiu a que tothom les pensi. Els que han tingut la mala idea d'aprofitar unes hores severes de recolliment per a llençar al carrer els volums de la fundació «Cambó», no saben pas el que han fet. Comprendem que callin perquè el temps no permet altra cosa; però que facin parlar als insolvents de la colla per a cobrir d'immundícia els vells companys de lluita, és un manament a l'honor dels combats que la malícia pot pendre com una dolorosa revelació del veritable motiu del seu antic poder.

Després de la Reunió de Madrid

Anècdotes diplomàtiques

Jo hauria volgut que algun caçador d'anècdotes s'hagués situat dilluns de la setmana passada a les portes del Senat i, durant els vuit dies que ha durat la reunió del Consell de la Societat de Nacions, no hagués fet altra cosa que passejar-se pels passadissos, olorar una mica pels salons, donar de tant en tant un cop d'ull a la Sala de Sessions i, per fi, deixar-se caure a la «Buvette» cada mitja hora. Amb un bloc a la mà i una mica d'orella per caçar anècdotes hauria pogut recollir el material festiu necessari per escriure un volum divertíssim.

Amb tot i no estar especialitzat en la matèria i no disposar, per altra banda, del temps necessari per dedicar-se a la caça d'anècdotes, aquestes eren tan abundants que en una estona vaig fer-ne un paquet no gens menyspreable.

Imagino-vos que el primer dia, el dilluns de la sessió inaugural, estaven advocats a la porta per presenciar l'arribada dels delegats a una cinquantena de periodistes. Ja no cal dir que Briand i Stresemann foren reconeguts de seguida per tothom de tan populars com han fet les seves cares els diaris i les revistes gràfiques de tot arreu. Tot d'una, però, es veié descendir d'un magnífic automòbil l'exòtica figureta del baró Adatxi...

— Qui és, qui és...? — preguntava darrera meu un periodista.

Aleshores algú va contestar molt seriósment:

— És el baró Adatxi, president de la República Japonesa.

Moments després, quan els membres del Consell es dirigien a la Sala de Sessions, un redactor d'un diari madrileny s'atansa al senyor Briand i amb tota la barra va fer-li la següent pregunta:

— Què ens dieu, senyor Briand, de les manifestacions de Stresemann a Sant Sebastian?

El ministre francès, però, es veu que ja està acostumat a tota mena d'envestides i té un mocador de mocar per a cada indiscret:

— Il fait très chaud à Madrid! — contestà Briand girant cua vers la Sala de Sessions.

Un dels homes que més han treballat durant aquests dies d'activitat diplomàtica a Madrid ha estat el dibuixant Bagaria. El primer dia ja s'installà a la Sala de Sessions i es dedicà a pendre apunts reeixint una caricatura de Stresemann, que féu una gran impressió a tots els membres del Consell.

Durant una estona de descans, però, Bagaria es passejava per un dels passadissos amb una cartera d'affers sota el braç i una cara de perfecte diplomàtic preocupat. I vet aquí que un senyor delegat polonès se li atansa i li pregunta:

— De quel pays êtes-vous délégué, monsieur?

En Bagaria se'l mira fixament i amb una gran serietat li respon:

— De Granollers!

Una de les sales destinades a Comissions en l'antiga alta cambra espanyola estava reservada a l'oficina especial de la Secció del «Desarmament». Una de les secretàries més boniques de la Societat de Nacions rebia els periodistes que volien informar-se. Chabàs hi féu moltes visites, però tenim els nostres dubtes de si anava a informar-se de la qüestió del desarmament o de si hi anava per veure la secretària. El fet és que nosaltres vàrem sentir-li dir:

— D'ací dintre, el més valent en surt desarmat. Che, quina dona!

En una tertulietta que una colla de repòrters havien fet davant del mostrador del bar exclusiu per a la premsa hom comentava la popularitat de Briand. Un periodista català aleshores explicà als seus col·legues madrilenys una anècdota que corre per les penyes de l'Ateneu Barcelonès:

— En Briand acabarà éssent una mena de Duran i Ventosa de la Societat de Nacions.

El baró Adatxi és la cortesia, l'amabilitat i la gentilesa personificades. Tot parlant amb l'Estelrich, el qual va preguntar-li si coneixia Barcelona, va dir-li que hi havia estat tres vegades.

— La primera — digué — ja fa més de vint anys, la segona fou poc temps abans de la guerra i últimament vaig ésser a Barcelona per la Conferència del Trànsit. Ah — va afegir fent un esforç per recordar detalls —, vaig visitar Mantoserrato i... i... el Turibado.

Una nit, aprofitant la «verbena de San Antonio», una de les festes més típiques del madrid «castizo», una colla de periodistes madrilenys acompanyaren unes quantes funcionàries de la Societat de Nacions al popular barri de la «Bombilla». Per donar més color a la sortida nocturna agafaren el tramvia de «San Antonio de la Florida» a la Puerta del Sol. Entre els periodistes n'hi havia alguns que no eren madrilenys, com, per exemple, Artur Peruchó i un servidor. En arribar a la Bombilla tota la colla es féu retratar en una d'aquelles barraques de fira amb combinacions diverses, des del paisatge venecià amb gòndoles i ponts de sospirs fins a la cursa de braus. Hom escollí la cursa de braus, a petició de les senyorettes de la Societat de Nacions, les quals faran passar en llurs països respectius la fotografia com autèntica de la «Plaza» de Madrid.

Serà, probablement, la sola vegada que En Peruchó i jo farem de picadors i que veurem En Chabàs apuntant l'espasa sobre un brau amb una valentia i una gran dignitat...

DOMÈNEC DE BELLMUNT

AMADEU HURTADO

DEL COMBAT UZCUDUN-SCHMELING

Retrat de Paulino

Heu-vos aci el terrerol de Guipúscoa davant d'una prova decisiva. És en efecte el dia 27 del mes que som que Paulino Uzcudun es mesurarà amb Max Schmeling, el boxador alemany que, en quatre dies, ha sabut ficar-se el públic nordamericà a la butxaca. Ni el seu títol d'ex-campió d'Europa del pes fort, ni dos anys de bregar als Estats Units, ni les acalorades discussions a què donaren peu els seus combats, han valgut a Paulino Uzcudun, a la vetlla d'aquest match, que hom el designés favorit. Si guanya, doncs, si arriba a convèncer els americans, no es podrà pas dir que la seva tasca ha estat planera ni que la sort l'ha afavorit...

Es, fet i fet, ben lògic que sigui així. Al país on no existeix qui no entengui de croxets i swings, aquest minyó de Guipúscoa no podia promoure, ajudant la premsa, més

que un moviment de curiositat. Hom sap tan bé a l'altra banda de l'Atlàntic que no n'hi ha prou amb ésser fort per a ésser bon boxador, com sabem per aquestes terres del vell continent què val i què costa ésser en atletisme un Nurmí, o un Wide, o un Bouin, o un Peltzer. I per si els americans, enlluernats per llurs fantasiosos cronistes de boxa, ho haguessin oblidat, n'hi va haver prou amb els matches que va disputar l'any 1927 Uzcudun amb Heeney i Risko per fer-lo tocar altre cop de peus a terra...

Un parell d'anys d'aprenentatge han estat precisos per tal que el llenyater basc, en un moment de crisi en la categoria dels pesos forts arribés a ésser cridat a desempenyar un paper important en el penúltim o avantpenúltim acte del campionat del món. És molt per ell, miri's com es vulgui. Paulino, malgrat el dentat d'or, el roadster de quaranta cavalls, els «well», els «all-right!», continua éssent en el fons, sense haver de gratar massa per trobar-ho, el rústec que set anys ençà tallava arbres en el fons de la seva Guipúscoa natal.

Rústec, primari fins al moll de l'os, Uzcudun no ha cospat en set anys ni cosparà mai allò que vol dir esport ni de què ve el gust que les generacions actuals senten per als exercicis de força i de destresa. El seu coratge, la seva entesa en la lluita, la ferma voluntat d'averar-se el millor, l'enlairament, és possible, fins a l'heroisme, però el seu intel·lecte no li dirà mai el lloc que ocupa en el món esportiu, ni reconèixer un superior, ni cospar la glòria dels que foren, ni pressentir la dels que vindran...

La seva afició a la boxa neixia una tarda a San Sebastian veient un match. No capint ben bé què feien ni què es proposaven els dos homes que les tres cordes del ring encerclaven, demanà explicacions a un altre espectador. Aquest, tendí a abreujar: «Cal, per guanyar — va dir-li —, que l'un tombi a l'altre amb un cop de puny.» Uzcudun trobà allò ben fàcil. «Si voleu — va respondre — jo us tombó els dos homes que estan lluitant, l'un darrera l'altre, en un dir Jesús!» La resposta fou escoltada per diversos espectadors, corregué de boca en boca... Cal abreujar: un mes més tard Paulino sortia cap a París a aprendre allò que ell creia que ja sabia i que mai no ha pogut aprendre: tombar homes a cops de puny. El més que aconseguí fou tombar maniquís, ninots, sovint prèviament preparats.

I no és que Paulino no sigui ni hagi estat sempre un subjecte d'un dinamisme capaç de totes les proeses, un espécimen humà excepcional, un atleta amb un cor ben arrapat, uns pulmons de ferro i uns muscles rebllats a cops de martell. Allò que li fallà fou el cervell. Podia (la seva meselleria davant dels cops és tanta!) haver après a tombar homes sense aprendre a boxar, però li fou impossible d'aconseguir en provar-ho no

estavellar-se les mans. Atleta excepcional, home d'un braó extraordinari, la natura no elaborà en Paulino un monstre, ans un home que, com tots els altres, tingui en els ossos de les mans la part més feble de la seva bastida. I aquests ossos, aquestes mans, en topant malament contra cranis, mandíbules, etc., es trencaren com vidre per no soldar-se mai més, taló d'Aquiles que ell no se sabé descobrir sinó quan ja era tard!... «Les vostres mans — li va dir un dia un metge americà — us serviran perfectament per a acompanyar-vos els aliments a la boca, però no pas per deixar knockout un home del vostre pes normalment dotat.»

Però qui s'ha acostumat a guanyar-se la vida a cops de puny, és ben difícil que es decideixi a canviar d'ofici. Encara més quan hom milita en una categoria de pes en la qual els homes no abundin; quan s'és una mica inconscient; quan es té probabilitats per la popularitat adquirida de trobar adversaris fàcils; quan un se sent fort, àgil i amb el braó suficient; quan s'és «muy creído» com els forts minyons de Bascònia.

Quant a «creído», ningú no s'atrevirà a negar que entre els homes del seu país En Paulino és el que s'endú la palma. No hi ha vetlla de combat on Paulino no afirmi que el seu contrincant anirà de tomballons pel ring, ja es tracti d'un Tom Heeney o d'un Jhonny Risko, homes bons, ja d'un Bill Hartwell o d'un Jack Renault, homes dolents, que figuren entre els que l'Uzcudun no ha pogut tombar. L'ésser «creído», quan no s'ha pogut complir allò promès, no exclou pas l'adducció de mil i una excuses per justificar-se abans de confessar la pròpia impotència o, el que és més fàcil, el mèrit del contrari.

Davant del seu pròxim combat Paulino que semblava en explicar a un periodista la manera d'evitar el segons diuen terrible puny dret de Schmeling, ha romàs fidel a la seva manera d'ésser quan un altre periodista l'interrogà dues setmanes més tard sobre les perspectives del combat. Per tot contesta Uzcudun esclatà en grans riallades.

— Que no ho veieu — va poder dir per fi — que aquest alemany és poca cosa per mi? Que si no fos que els beneficis que produirà el combat van destinats a una obra benèfica, jo no em prestaria a representar una semblant comèdia amb un home que em consta que no podrà resistir el més feble dels meus cops de puny? Venir-me a demanar si penso guanyar! Escolteu el que us vaig a dir: L'atacaré des que comenci el combat; si l'alemany fa marxa enrera, el perseguiré per tot el ring; si fuig corrent pels carrers, el perseguiré; i si Herr Schmeling s'arriba al moll i es tira a l'Hudson i surt nedant fins a l'Atlàntic, el seguiré fins aconseguir-lo. Llavors li tiraré un salvavides per tal que nedant sols amb el peus tingui les mans lliures per poder defensar-se.

CRITIAS

Aquest número ha estat passat per la censura governativa

CALZADOS MINERVA

Sociedad Anónima

Via Laietana, 30

GRAN SASTRERIA LAIETANA

LA DEL RELLOTGE

ELEGANCIA - PROMPTITUD - ECONOMIA

Extens i variat assortit en les novetats que la moda imposa

Veritable i garantitzat tall americà

Trajos estam i fresc, a mida, des de . . . **75** pessetes

Pantalons tennis a mida, des de . . . **18 a 115**

TALLADORS DE PRIMER ORDRE

40, VIA LAIETANA, 40

TELÈFON 12446

Jaume I, 11 — Telèfon 11655

LES LLETRES

EL CAPELL GRIS

Conte inèdit de FRANCESC PUJOLS

Una vegada, el gran pintor basc Gustau de Maezu, germà petit del no menys gran escriptor igualment basc Ramir, del mateix cognom, que avui és ambaixador d'Espanya a la República Argentina, quan anys endarrere venia aquí a Barcelona a portar-nos i a exposar les seves obres de pintura, que nosaltres vam comentar, la seva gràcia i la seva amistat de sempre que tant va ser el primer dia com ara, portava un capell gris que suposem que devia ser de marca anglesa i que no sabem ni sabem si ho era o no ho era, ni quina marca podia ésser, perquè malauradament en aquella època no li vàrem preguntar i després com direm ja no hem estat a temps a preguntar-li perquè ens va fer dir que no se'n recordava, de tant temps que feia.

Aquell capell gris, el germà bastard del qual ara ens proposem immortalitzar en aquestes planes, ens va quedar tant gravat en la memòria que ni els anys que com tot-hom sap, tot ho esborren no ens el van poder esborrar i mantes vegades quan l'amic Maezu ja era lluny de nosaltres potser per sempre perquè potser ja no tornarà mai més, no sols l'havíem recordat com se mereix, sinó que també mantes vegades havíem pensat en el seu capell, que ens havia quedat al cap, com un desig de portar-lo, com si de dintre ens el volguéssim posar a fora i sempre teníem la idea que ens en agradava un d'igual, però sense decidir-nos mai a cercar-lo, sobretot perquè com als aparadors de les capel·leries no n'hi vàrem mai cap que se li assemblés ni de lluny, el desig es va convertir amb un somni i anàvem passant dies i anys, substituint el capell vell pel capell nou al compàs que marquen les modes i les temporades, sense preocupar-nos de trobar el nostre ideal que no passava mai de moda per temporades que passessin i que nosaltres recordàvem com l'ideal del món de la capelleria que viu per damunt dels nostres caps.

Passat molt temps, perquè el temps com tots sabem, massa que un no se'n adona, va venir un dia que teníem de comprar un capell nou perquè els que teníem en aquella ocasió ja s'havien fet vells, amb la suor del nostre front, complint llur missió damunt de la testa, no sabem per què, com ni de quina manera l'imatge immortal d'aquell capell, flamejant en aquells instants sota del nostre front, com si ens volgués sortir de dintre a respirar l'aire del cel i de la realitat que ens volta, ens va fer passar pel cap, que és el lloc dels capells i de les idees, la idea de decidir-nos a buscar-ne un d'igual prenent la decisió que com hem dit mai havíem pres.

Ens recordem com si fos ara, que un dia a la tarda, estant al Circol Artístic, prenent cafè i copa, ens vam determinar a sortir al carrer, que era la Rambla dels Estudis, amb la ferma intenció d'anar a seguir capel·leries, per tal de trobar el que ens decidíem a cercar després de tants anys.

L'atzar o el destí que pel cas és igual, perquè en aquesta vida ens confonem de tal manera que ningú pot saber quins és l'un i quin és l'altre, van fer de comú acord que en sortir del Circol Artístic, a quatre passos de la porta, trobéssim un ciutadà o transeünt, dels molts mils que passen pels carrers de Barcelona d'un cap de dia a l'altre, que portava un capell gris, igual que el que desitjàvem i que en aquell moment precisàvem a cercar i que fora de l'amic Maezu no havíem vist mai a la nostra estimada ciutat ni anant pel món en els viatges que havíem fet.

No sabem ni podrem saber mai qui era aquell ciutadà o transeünt providencial que ara passa per aquestes planes, com aleshores en aquell moment va passar per la Rambla dels Estudis, com una aparició o com un somni personificat i fet carn i ossos i que potser a hores d'ara ja és mort i enterrat, amb tot i que pel que hom veurà la vida que tenia sembla més aviat imaginària que real i només podem dir i encara sense poder-ho assegurar que pel capell que portava i per l'aspecte "sui generis" que tenia, ens va semblar que potser era base com el nostre estimat i enyorat Gustau de Maezu.

Aquesta casualitat tan impensada i ensenys tan oportuna, que no ho podia ésser més, que semblava feta i treta per tal de donar-nos llum i camí en la recerca del capell en l'instants decidís que ens determinàvem a cercar-lo, ja és tan extraordinària que només pot ésser classificada de preludi de les coses extraordinàries que tenim d'explicar en aquest article, escrit com un homenatge a la memòria d'aquell capell inoblidable.

La visió real que teníem d'aquell ideal, en aquella hora de decisió, de realització de somnis, ens va donar una força i una empena tan grans que portà a una inspiració que segons ens veu ben clarament, ens guiava per damunt de tot, vàrem decidir anar-nos en directe i sense fer escales en altres capel·leries de més a prop, a l'establiment més important de Barcelona en el ram general de la indumentària masculina, el nom i el títol del qual ometrem, primera, perquè aquest article no sembla una propaganda dels articles del ram que la casa toca, i segona pel que després tenim de dir, forçosament, en aquest mateix article, referent al fill de l'amo del establiment, i només ens extralimitarem a dir com ja havem dit, que no és pura capelleria, sinó general d'indumentària.

Arribats a l'establiment, entrem a la secció de capelleria, que és la que ens interessa de ple, salutem i demanem un capell gris i mentre el dependent o encarregat de la secció es disposava atent i servicial com és o era, a mostrar-nos una rastellera de capells grisos ficat l'un dintre de l'altre, nosaltres que mai enlloc com dèiem havíem vist un capell com el que volíem, girem els ulls per atzar o per destí, que com dèiem és igual, i en la vitrina de preferència en el lloc distingit, velem el capell que buscà-

vem, tan desitjat com somniat i a l'ura dels mans de l'encarregat de la secció que obrí i tancava armari, i amb l'emoció que els nostres lectors ja poden suposar, li vàrem dir que no es molestés més, perquè el capell que volíem i cercàvem era precisament aquell i cap més que aquell, ja que com anem veient l'atzar s'havia encarregat de portar-nos fins a la seva presència.

L'encarregat amb l'amabilitat que li era pròpia, ens va obrir la vitrina dient que tenia d'ésser una veritable casualitat que aquell capell ens vingués a la mida perquè era un exemplar únic i no es podia triar cap més número però vet aquí que així que agafant-lo amb la mà, ens el posem al cap, que es allí on aquell capell ja havia viscut en imatge, el tacte de la badana ens va semblar un consoli i un repòs, perquè ens voltava el front com la cinta volta el capell i al moment de sentir-lo damunt del front, dels polsos i els cabells, vàrem tenir la sensació que aquell capell era com si ens l'haguéssim fet exprés després de pendre'ns la mida del cap amb una cinta, com si el fabricant hagués pensat en nosaltres, com nosaltres pensàvem en el capell, sinó que ens va fer tot l'efecte que l'havíem portat tota la vida, de tant i tant bé que se'ns adaptava a la testa com si l'imaig acostumada de tants anys a viure dintre s'hagués posat a fora i ens la voléssim com una corona de pensaments, fina com una realitat fabricada amb ideals.

L'encarregat de la secció, convençut del que nosaltres sentíem i ell veia ben clar, perquè no ens volíem ni mirar al mirall com és costum en emprobar-se un capell en les capel·leries, de tan contents i satisfets que estàvem, ens va donar tota la raó i quan li vàrem demanar el preu per emportar-nos el posat i disposats a pagar el que fos, costés el que costés, ens va passar una de les altres coses que mereixen ser consignades en aquestes notes, i és que ens el va donar a tan bon preu que ens vàrem quedar parats i estranyats perquè en aquella època a conseqüència de la guerra europea els capells, com tot, s'havien encarat molt com els nostres lectors ja se'n deuen recordar.

Comprat aquell capell històric i havent sortit al carrer, el primer que vàrem notar és que saludava sol perquè traient-nos-el i posant-nos-el per tal de saludar als amics i con guts que trobàvem, tan lliure i tant lleuger ens sentíem el cap, quan anàvem coberts que quan ens descobríem amb el respecte que devem als coneguts i deuriem als lectors si tinguéssim el gust de conèixer-los.

Els elogis que mereix aquell capell de cinta grisa, més clara que el gris de la copa i de les ales, que era un gris de perla somniada, perquè enia el mateix color que els somnis que per lluminosos que siguin, sempre tenen un vel d'ombra que els embolcalla, no cal que vinguin a allargar aquestes ratlles, que necessàriament ho tenen de ser molt, per tal d'explicar la vida i miracles que l'atzar i la vida destina en aquest món, en el qual tants milions de capells passen desapercibuts.

Només direm que si portant-lo posat els altres i nosaltres l'admiràvem per la forma i el color, estant descoberts i tenint-lo a la mà o damunt dels genolls quan estàvem asseguts, assolia la mateixa admiració i no dubtà ni un moment que mantes vegades, penjat als penjarrobes de les cases i els circois que freqüentàvem, havia aturat la mirada dels ulls que el veien allí penjat.

Gris com una perla amb ales de coïm gris, era la perla dels capells malgrat la bastardia de la qual tindrem ocasió de parlar i perquè imitant, igualant i fins potser superant als anglesos, que són els millors capells del món, no tenia res d'angles sinó que era fet d'un pare que no tenia res que veure amb les marques de fàbrica d'Anglaterra, malgrat les condicions que s'ha de reconèixer que té per imitar-les i així hom pot dir que la cinta que el voltava com la badana ens volta el cap, era una banda de bastardia que aclarint-li el gris ja prou clar d'ell mateix, li donava la llum de la cendra ventada pel vent.

En arribar a confessar l'alegria d'haver trobat aquell capell que anava acompanyada de l'alegria del pensament d'haver-li trobat el nu, go és, de fer-nos la il·lusió que havíem trobat l'establiment que en venia, ja teníem el filó de la mina per anar-ne trobant tants com ens en volguéssim fer passar pel cap, ha arribat igualment de fer la presentació als lectors nostrals, que no el coneuguin, d'un dels nostres més estimats i admirats amics que és l'ignasi de L. Brichs i Quintana, company de primeres lletres en la nostra infantesa, company de lletres en la nostra adolescència, perquè s'havia dedicat a la literatura, com nosaltres, i company nostre a la nostra joventut, perquè seguint l'amistat que té de durar tota la vida va ser el nostre capeller, perquè com saben tots els lectors per mica que coneuguin la història íntima del moviment artístic modern nostrat de Catalunya, En Brichs, tenia la cèlebre capelleria del carrer dels Arcs, que avui ja no existeix, en la qual es capellaven la immensa majoria dels nostres artistes, als quals el nostre Brichs posava el capell tal com la glòria els posava la corona.

El talent excepcional per les arts i pel comerç, que ja des de molt nin i des dels primers anys de treball havia anunciat el nostre estimat Brichs, va fer que amb el temps deixant d'estar tancat a la capelleria tan acreditada del carrer dels Arcs, que eren els arcs que el reien en presoner, empenygués la volada comercial, deixant de fer i de vendre capells al detall tancat en aquell recó de món, empenygués el mateix negoci al major, esdevinent el representant cada dia més actiu, més famós i més acreditat de les principals fàbriques de capells del món i viatjant continuament d'un cantó a l'altre d'Europa, perquè tan aviat és a Anglaterra, com a Austràlia, com a Portugal,

asseleix no sols una fortuna material, conseguida a còpia d'intel·ligència, de diligència i de consciència en els actes i en els tractes, perquè té per norma l'honradesa més estricta, acompanyada d'una amabilitat i d'un coneixement dels homes que pocs homes tenen, sinó una situació moral sol·líssima que fa que passin per les seves mans tots els capells importats a la península estricta acompanyada d'una amabilitat i més especialitzades en la fabricació de capells com també els que fabriquen les cases lliques dedicades a aquest article de la indumentària humana, que encara que es voldria desferriar treient-lo del cap de la gent, no es pot aconseguir així com així, perquè els que van pel carrer sense capell, vestits com anem ara, sempre sembla que vagin a la processó o que visquin al barri i no facin més que sortir de casa per anar a la casa del costat, perquè encara que com és sabut la història de la indumentària ens ensenya que els clàssics anaven sense res al cap, no hem d'oblidar que no sols portaven vestits més llurs que els nostres, sinó que es coronaven d'or, de llorer, d'olivera, de roure, quan no es coronaven de roses, i sobretot amb aquella cinta que portaven els romans que parlant amb tota franquesa direm que els estava més bé que tots els capells de totes les èpoques.

Si en aquells anys de la nostra adolescència, podíem anar a veure a l'amic Brichs, sempre que volíem, perquè el trobàvem sempre segur a la botiga i altres artistes com nosaltres, anaven a passar estones per parlar de ciència, d'art, de religió i de política, fent els comentaris del dia, perquè de tot es parlava, a la capelleria del carrer dels Arcs, perquè hi trobàvem invariablement al capeller, darrera del taulell venent capells als parroquians i als passavolants amb la planxa sempre calenta a la mà, que li servia per allisar les formes de les copes i les ales i emmoillar-les a la testa i a la cara dels que compraven i el trobàvem sempre amb la rialla als llavis i la paraula de l'amistat a la boca, ara, després que ha estat les ales pel món, esdevinent un comerciant internacional i un home de negocis universal, només el podem veure de tant en tant i de passada, els dies que passa a Barcelona al costat de la família, dels amics i dels molts clients que té que són els principals capellers de la ciutat per no dir tots, perquè els que no ho són directament ho són indirecta, entre els viatges que fa consantiment damunt de la terra.

Quan feia dies que teníem l'alta satisfacció esmentada de portar al cap el protagonista d'aquesta història, éssent a la perruqueria de l'Aleu, per tal de fer-nos tallar els cabells, vàrem tenir el plaer de trobar-nos amb En Brichs, en una de les escales que va fer entre nosaltres, venint d'una nació per anar a una altra i com és molt natural després de saludar-lo i de manifestar-li la alegria que ell ja sap que sempre ens proporciona el veure'l, ens va faltar temps per parlar-li del capell nou que portàvem a la mà i d'ensenyar-li convençuts que assoliria l'admiració de pèrit en la matèria del que sense exageració podem anomenar aquí i a tot arreu, el rei dels capells a Espanya i Portugal, go és el rei dels capells d'Ibèria o que vénen a parlar a la península del Mediterrani i de l'Atlàntic.

En Brichs, entre els perfums de les essències de la perruqueria, que posades al cap perfumem els capells, no sols ens va dir amb la seguretat pròpia del rei dels capells ibèrics, que ja el coneixia, sinó que l'havia portat personalment, ell mateix a Barcelona, perquè en tota la nostra ciutat d'aquells capells, només n'hi havia portat dos, portats tots dos per ell, l'un per vendre com a model de propaganda i l'altre per regular al fill de l'amo del establiment esmentat, en el qual com ja hem dit i repetim, nosaltres el vam comprar inspirats i guiats per l'atzar i pel desig i que era el nostre que ensenyàvem a l'amic Brichs, perquè el fill del propietari d'aquell establiment se l'havia venut, ja que l'altre, segons ens va dir el mateix Brichs, havia estat venut abans d'ésser exposat.

FRANCESC PUJOLS

(Acabarà.)

LES ALES ESTESES

COL·LECCIÓ POPULAR

Un volum cada quinze dies

(el 10 i el 25 de cada mes)

El dimarts que ve, dia 25, sortirà el número 1

MARINES

per

VÍCTOR CATALÀ

128 planes de text en bon paper i impressió clara, relligades a la rústica, amb coberta a dues tintes.

Demanen-lo a les llibreries i quioscos

Fora de Barcelona només es serveixen volums per subscripció. Sol·licitud condicions als llibrers de les poblacions respectives, o bé a l'Administració.

LLIBRERIA CENTRAL: Muntaner, 42. - Barcelona

"AQUESTS DARRERS TEMPS" SEGONS JOSEP PLA

Hem llegit el segon llibre de Josep Pla sobre Cambó. També llegirem el primer.

D'aquests dos llibres que pretenen, amb els que vindran després sobre el mateix tema fixar la política catalana d'aquests darrers temps, hom en pot fer aquest resum, curiós, però exacte:

Hi ha hagut a Catalunya un home eminent entre els eminents, ple de totes les clivridències i infalibilitats polítiques, abnegat, únic. Un guia, un mestre i un realitzador. Un home que ha estat durant vint-i-cinc anys la suprema, única i autèntica encarnació de Catalunya; l'èxit, el centre, el cor i el cervell del país.

Aquest home predestinat, gairebé diví, és Francesc Cambó i Batlle, el polític estrellat que ensenyà a ci que cosa era la política i senyalà el camí de la salvació, que ningú més no coneixia.

Però — oh infàmia humana! — al mateix temps que aquest gran català maldava per tal de salvar el país, uns altres mals catalans, uns traïdors, envejosos de la glòria de Cambó, respirant només que odi contra l'home central i providencial de Catalunya, funden l'Esquerra per a destruir la gloriosa obra camboniana.

Està clar que aquests homes que es diuen Ildefons Sunyol, Jaume Carner, Joaquim Lluch i Rissach, Amadeu Hurtado, Pere Corominas, Antoni Rovira i Virgili, Santiago Gubern, etc., etc., no valen ben bé res, no saben res de política ni s'inspiren en cap ideal, car no els mou altra cosa que l'odi a Cambó.

Així mateix, però, aquests mals catalans es surten amb la seva d'obstaculitzar l'obra del gran home, la qual obra, sense aquells brèitols entrebancadors, qui sap on fóra ara de lluny... Però la malifeta té el seu càstig. Aquests homes cauen en la buidor, en l'oblit, en el ridícul, que es mereixen. Car només els inspirava l'odi a Cambó i tota obra inspirada en un sentiment negatiu, etc., etc.

Ens oblidàvem d'uns tercers senyors que tenen paper en la novel·la de Josep Pla. En aquest segon llibre comença a sortir el brillant segon de Cambó: un home que només es diu Enric Prat de la Riba. I hom fa sortir de tant en tant uns braus i meritíssims comparses auxiliars del geni polític de Catalunya. Aquests homes són Ventosa i Calvell, Duran i Ventosa, Raimon d'Abadal, Pere Rahola, marqués de Camps, etc., etc.

Magnànim i condescendent, Josep Pla deixa arribar algun raquet escadusser de la glòria de Cambó, damunt les testes subalternes però honrades d'aquests col·laboradors.

Així és de simple i pueril la tesi de Josep Pla, la interpretació d'una època política especialment complicada i abstracta. Tot com un conte d'infants o un film per a porteres. El bo, que sempre és bo i savi i heroi, i els altres que durant tota l'obra han de fer de dolents, que no n'encerten una i que són condemnats des del primer capítol, al fracàs més definitiu.

L'escriptor emporandós no ha augmentat gaire, amb aquest llibre, la seva innegable glòria literària. Ni ha contribuït a augmentar la de Cambó, l'obra del qual no necessita de turiferarisme incondicional. I els secretaris de l'Il·lustració política que han proveït a Josep Pla, tampoc han fet cap servei a llur cap.

L'època que ens vol descriure Josep Pla no està tan lluny perquè molts no la recordem amb impressió viva i directa. Algún d'aquests, alludit o no, deuria tractar de donar una interpretació honrada i integral d'aquest quart de segle, tan mal tractat per Josep Pla, qui, amb aquests llibres, s'ha ben guanyat l'ingrés al mercenarisme integral, després de brillants oposicions.

Aquest article no té per objecte denigrar el senyor Cambó ni exaltar els homes de la pobra Esquerra. Res d'això. Uns i altres pecaren; uns i altres encertaren. La sort, vària i canviant, donà a la fi els seus favors al primer, potser perquè tenia més vocació política que els altres, potser perquè al nostre país afavoreix més als qui són damunt un sol conservador.

Té per objecte dir que la interpretació simplista, incoherent, parcial, injusta, pobra i incompleta que d'aquests darrers temps dona el senyor Pla, no és més que una interpretació personal, sense cap valor crític ni històric. Un llibre per a passar l'estona, facciós, llampeguejant i primari, escrit, com tants altres anteriors, sense gran respecte a la veritat i al lector, però amb un gran desig ben reeixit — passeu-nos el mot — de fer olla!

X. X.

Publiquem el present article en aquesta secció per tractar-se del comentari d'un llibre, encara que des d'un punt de vista polític.

"Les ales esteses"

Una nova editorial catalana, a punt ja de llançar a la circulació el seu primer llibre, acaba de néixer: «Les Ales esteses». Anuncia una col·lecció popular, sota un criteri ample i eclèctic, de novel·les, contes, prosa literària, poesia, teatre, història, biografia, aventures i viatges, d'autors catalans i estrangers. Els primers volums seran: *Marines*, de Víctor Català; *A l'ombra de Santa Maria del Mar*, d'Alexandre Plana, i *els Contes d'Apel·les Mestres*, que compendran uns quants volums.

Anuncia, a més a més, un concurs de novel·les, dotat de premis en metàl·lic.

El prestatge de MIRADOR

BERNAT OLIVER. — Excitatori de la pen-sa a Déu. Text i anotació per Pere Bohigas. Els Nostres Clàssics, 22 - 23.

La publicació d'aquesta obra en la seva traducció catalana de començament del segle xv—l'original de Bernat Oliver era llatí, d'acabaments del segle xiv—senyala un esdeveniment que no s'escapà a l'observació de tots aquells que són amants de la perfecció de la nostra llengua.

Deixant a part el contingut, imitat de Sant Agustí, principalment, i ple de cites de la Bíblia i dels Sant Pares, inspirat en el misticisme corrent en aquella època, resta la dicció del traductor català, que és de les més pures, elegants i eloqüents que recordem; neta d'arcaisme, és de les més "modernes" d'aquell temps i de posteriors. El lector no pot resistir-se a comparar-la amb la prosa de Bernat Metge, la qual, si bé li és superior en correcció i vivacitat, li és inferior en escalf i musicalitat. Certes pàgines hauran de figurar en les antologies de la nostra prosa. Un dels seus mèrits millors consisteix en haver sabut aprofitar un cert aire popular sense, però, perdre la dignitat i acompanyament solemni que requereix el tema que s'hi tracta.

Considerada des del punt de vista de la naturalitat, és dintre d'ella, superior en elegància a l'estil d'Eximenis; més endreçada que la traducció del Bocacci, dels monjos de Sant Cugat; i no parlem del desmanegat estil de Fra Vicens Ferrer, que l'Església venera com a sant damunt els altres.

No deixa de ser remarcable el fet que, essent el traductor un home de tant temperament literari, hagi restat dintre del més absolut anònim; devia ésser un frare de, com hem dit, començaments del segle xv, que va treballar-hi pacientment, i, un cop acabada la traducció, no va recordar més que era literat.

Un pròleg del senyor Bohigas, ordenat i informatiu, ens posa en antecedents de l'obra i de l'autor. Un glosari, al final, guia pel que fa referència a les paraules poc conegudes o de significació dubtosa.

Estem segurs que l'estudi d'aquesta obra serà de gran profit per als nostres escriptors que volen conèixer a fons la nostra llengua, el seu geni i les seves possibilitats.

R. Ll.

MAURICE BEDEL. — *Jerôme, 60e latitud Nord*. Traducció de J. Bassols. Biblioteca Catalònia, 13.

Els que no deixem cap any de llegir l'obra premiada amb el Premi Goncourt — si ja no l'hem llegida abans —, ens vàrem quedar un xic parats. Potser *Jerôme* no és un llibre de prou gruix per a un premi que altres anys ha premiat, per exemple, *A l'ombra des jeunes filles en fleurs*... però no cada any, ni cada trenta, surt un autor de la categoria de Proust.

Es *Jerôme*, això sí, un llibre entretingutíssim, divertit, una pintura a penes lleument deformada per l'humorisme (tenim referències exactes) d'uns costums tan llunyans dels nostres, que el que l'agafa el lleixei d'una sentada.

L'humorisme de Bedel és benèvol, el d'un home entre sobtat i divertit per la topada de les seves habituds i conveniències amb unes altres del tot diferents.

Es també una lligó — parlem quant als interessos locals, ara — de saber dir les coses un xic arriscades sense gens de barroeria. Em fa l'efecte que això ja és molt quan una de les coses de què cal esmenar-nos, és la barroeria en general i la gratuïta en particular.

ANDRÉ MAUROIS. — *Viatge al país de les 36.000 voluntats*. Traducció de Melior Font, il·lustracions de R. Capmany. Biblioteca Grumet. Edicions Proa.

Que recordem, dues editorials, ja desaparegudes, havien intentat d'implantar entre nosaltres aquest tipus de llibre per a infants, de gran format, amb il·lustracions. Ara les Edicions Proa, sota un títol escassament al nom de l'editorial, han inaugurat una col·lecció per a infants. El debut és excel·lent. L'art de Maurois, tan variat que va des de la biografia novel·lada al pasitx volgut i declarat de Proust, ha reeixit una vegada més en un gènere difícilíssim: el llibre per a infants. (Hi ha molts llibres escrits amb la intenció de destinar-los als infants que no són més llegits per persones grans.)

El *Viatge al país de les 36.000 voluntats* és una nova fosa en l'acreditat motlle dels contes de fada. Però hi intervenen elements moderns, inseparables avui del pensament de totes les criatures: l'avió i l'auto.

El debut és excel·lent, també, perquè el llibre no és descaradament pedagògic. No sé que passa en les altres criatures, però, a mi almenys, quan ho era, no em desvetllava tant l'esperit de contradicció com la insistència al·ligonadora i sense traça.

La presentació, adequada a llibres d'aquesta mena; i el llenguatge, planer i correcte alhora (dues condicions que sembla mentida que encara s'hagin d'esmentar amb un mèrit, però que, vist l'escassetat amb què es donen plegades, ho són, indubtablement).

MYSELF. — *L'art d'ensenyar Barcelona* (Guia del barceloní que vol guiar els amics forasters sense massa errors ni vacil·lacions). Llibreria Catalònia.

Seixanta pàgines ben aprofitades, i aprofitables, com indica el subtítol, sobretot per als barcelonins, molts dels quals no se'n deuen haver vist mai de més fresques quan han volgut acompanyar un turista autèntic, d'aquell que ja ha llegit el Baedeker o un succedani seu.

Hi ha, però, una diferència: l'estil cursiu, ràpid de Myself (ja sabeu qui és, no?) i la malícia crítica d'algunes observacions que deixa anar com qui no diu res i que són la toxina més eficaç contra el coïfisme babau de pervingut en què pot fer caure l'orgull del barceloní massa enlluernable.

J. C. R.

I E L T E A T R E

"MARIANELA" DEL MESTRE JAUME PAHISSA

Fem camí Rambla de Catalunya amunt, amb la particularitat que són dos quarts de quatre de la matinada. De llarg a llarg de la via no es veu ningú. De manera que és com si tot fos nostre. Aquesta és una de les satisfaccions més grans del noctambulisme. La colla es compon del mestre Jaume Pahissa, En Rafael Moragues i el que està escrivint. Parlem de *Marianela*, amb motiu de la reestrena de l'òpera al Liceu.

— Escolteu — faig jo — a En Pahissa —, si haguéssim d'escrivir un article parlant de *Marianela*, què diríeu?

— Espereu, ara ho anirem trobant. De moment — dic jo — deureu explicar que aquesta òpera és d'un estil semblant al de les òperes tradicionals, dividides en diversos números, aires, duos, concertants, etc..., però tractat amb més flexibilitat, sense la rigidesa d'aquells marcs massa encongits.

— Justament; però afegiria que una de les coses que jo he mirat més, i penso que és una cosa nova, és la qüestió dels trossos recitats; el recitat de *Marianela* s'ajusta exactament a la cantarella i les cadències de la prosa parlada: és una estilització del parlar natural dintre de les possibilitats de quan les paraules tenen un xic de lirisme el l'escala diatònica, molt poc cromatitzada: recitat imperceptiblement agafa segons la mesura un xic més de cant; així entrem en els trossos propiament cantats.

— Això seria — faig jo — com una superfície d'aigua, tota llisa, però que per poc que bufi el vent s'ondula i que va accentuant la seva ondulació amb la velocitat i la força de l'aire.

— Sí, i l'aire en aquest cas seria la vida interior dels personatges; en la meua òpera la música, tant el cant com la trama simfònica expliquen al públic tot el que va passant per dintre de les persones i que el gest ni la paraula no poden traduir. Jo crec que això és la missió pròpia de la música dramàtica, i que no s'ha de reduir com creuen alguns a escandir ritmes per a distreure el públic ni a pintar decoracions.

— Realment — dic jo —, per exemple, en el moment de recobrar la vista el protagonista, jo veig com l'orquestra i el cant donen idea d'aquell enlluernament i aquella superposició d'imatges que deu percebre un cec quan obre per primera volta els ulls a la llum mitjançant les sonoritats estridents i les harmonies superposades que, poc a poc van normalitzant-se harmònicament i dinàmicament. A propòsit d'això: quin criteri us ha guiat en l'elecció dels procediments orquestrals i harmònics d'aquesta obra?

— La d'obtenir sempre una sonoritat ben rica i ben flonja; fer sonar l'orquestra d'una manera pastada, fugint d'instrumentacions massa individuals. Res de fer cantar una estoneta la flauta, una altra l'oboè, després un instrument típic. Aquesta colorina banalitzava la música i l'empobreix per dins, que és allà on treballa l'ànima de l'autor.

— A *Marianela* hi surten alguns motius populars catalans?

— Sí; però solament perquè eren melodies boniques i que venien a tomb; no pretenc donar cap sensació típica ni pintoresca.

ROSEND LLATES

Tristan Bernard a Barcelona

Tristan Bernard, l'home més ric d'anècdotes — les autèntiques i, a més a més, no en surt cap de bona que no l'hi penguin (*on ne prête qu'aux riches*) —, un dels autors teatrals més importants, ha de venir a Barcelona.

L'article del costat, escrit expressament per a MIRADOR, és la seva presentació per obra d'H. Jeanson.

Sastre

Cucurulla, 2, 1er
BARCELONA

TRISTAN BERNARD

DUES VEGADES VINT ANYS

Tristan Bernard és, amb Georges Courteline, un dels més grans autors còmics d'aquest temps.

No és pas solament un home espiritual. Si només tingués esperit tindria l'edat de les seves arèries. Seria encara més gran que elles, ja que res no envelleix tant un escriptor com l'esperit...

Es sobretot, abans que tot, un escriptor humà, que hi veu just, que hi veu de veres, que no es deixa seduir pels artificis que feren de de Fiers, de Capus, o de Lavedan uns dramaturgs l'èxit dels quals fou tan immediat com sense prolongació.

Tristan!

Ah! aquest sí que no se les dona d'elegant. La roba no li ve mai a mida. Les mànigues de les americanes li són massa llargues, les dels abrics massa curtes. Es

TRISTAN BERNARD

podria destapar una ampolla amb els seus patallons. Porta una barba llarga — molt més llarga que això — que lliga harmoniosament amb els seus vestits. Efectivament, és tan mal tallada com ells.

Tristan Bernard?

Es una bardissa darrera la qual passa alguna cosa.

El repertori de Tristan és nombrós... Hi ha personatges que surten de la vida per entrar en escena.

O que surten de l'escena per entrar a la vida...

Tristan té una inclinació enternidora per als indolents, els velleitosos, per als que no saben ben bé el que volen perquè saben ben bé el que no volien, i el caràcter essencial dels quals és precisament no tenir caràcter.

Tal és el cas de Triplepatte. Triplepatte és un tipus, una creació de Tristan.

Es un xicot que no morirà perquè Tristan li ha donat vida.

Resistirà perfectament el veïnatge d'Alceste, de Tartuf, de Fortunio, de Boubouroche, de Figaro...

Els herois de Tristan són amablement cíncics.

Esser cíncic és pensar en veu alta...

Es ésser massa sincer...

Els herois de Tristan no respecten pas sempre les regles elementals de la moral, i tenen raó, puix que hom no pot resistir a llur encís.

Penso en el *Danseur inconnu*, en el *Prince charmant*, en *M. Codomat*, aquest príncep encantador envellit...

Han estat molt imitats... I han tingut molts fills, molts néts, molts cosins...

Per desgràcia, els fills, encara que s'assemblin tant a son pare que se'ls podria pendre per germans, sovint no els han reconegut.

La majoria dels herois de Savoir — que també és un gran autor — han sortit de Triplepatte.

A Tristan va succeir-li una aventura com-movedora.

Imagíneu-vos que Tristan havia gastat tot el que havia guanyat.

Per refer la seva fortuna, abdicà... Abandonà Tristan Bernard i col·laborà amb M. Gustave Quinson.

Va fer petits vodevils sense conseqüències.

I a mida que guanyava diners perdia l'estima dels literats.

La seva cotització baixava.

Llavors renuncià a Quinson.

I va estar callat algun temps.

Va fer comèdies.

Va provar de fer-les representar.

Els directors, que no tenen gaire memòria, l'acolliren sense entusiasme, i refusaren els seus manuscrits.

I Tristan els portà, com un debutant, a Lugné-Poe.

Per això el teatre de l'Œuvre acaba de presentar *Jules, Juliette et Julien*.

L'estrena fou triomfal.

Tothom tenia una mica la impressió de descobrir un autor de vint anys.

Tristan ha trobat a l'Œuvre la seva bella joventut. I ens ha ofert una obra mestra.

Ja el tenim llançat!

Té un altre brillant esdevenidor davant seu.

Jules, Juliette et Julien és la història d'una dona que s'avorreix amb el seu marit, la història d'una dona el destí de la qual és de tenir una aventura, només una, en la seva vida. La té. Enganya el seu marit. El seu amant l'estima. Però així que l'adulteri és consumat ella se'n torna a la seva llar. Ja ha tingut la seva aventura. I ja està. Es comprèn que ja no serà més que una dona fidel. Aquesta peça conté una escena quasi muda que és una obra mestra. Julieta no confessa la seva falta al seu marit. Plora. Ell li pregunta què té. Ella respon amb un sanglot. Ell insisteix. Ella plora. Ell endevina. «Era veritat, doncs?» Ella plora... Ell exigeix una explicació. Ella plora! I quan ell l'ha perdonada, ella encara no ha dit res: plora.

No és admirable això?

En aquesta comèdia hi ha moltes rèpliques extraordinàries. Aquesta, entre d'altres:

El marit diu a la seva dona:

— Veus, sembla que aquesta història ens ha acostat més.

I ella replica:

— Segurament... Ara tenim un tema de conversa...

Tristan Bernard sovint fa frases, inventa aquestes mil i una històries que en vint-i-quatre hores fan la volta de París i la sort dels que escriuen ecos...

Es ell que deia d'Henry Bernstein:

— Està aculat a la grandesa d'ànima!

Una nit que a París es representava la meua primera obra, Tristan em va venir a veure durant l'entreacte.

— I doncs — va dir-me —, heu escrit una comèdia d'amor... Europa ha canviat de cara... el món està capgirat, hi ha hagut revolucions, guerres, paus i tot, i encara ens serviu el marit, la dona i l'amant?

— Déu meu, sí!

— Teniu raó de sobres. Ahir, una dona autor em va demanar consell: «Voldria — em confia — fer una obra sobre la revolució. Vaig respondre-li: «Tant se val l'obra que feu mentre el tema us sedueixi. Però si cremeu Moscou i enderroqueu trons, que sigui perquè la russeta ja no estima el seu marit per culpa del xicot bru que viu al tercer pis d'una de les cases que justament teníeu intenció d'incendi.»

Aquestes paraules de Tristan no són solament plenes de seny; resumeixen també tota la seva estètica.

El bon sentit de Tristan té, convenim-ho, força agudes.

I la seva agudesia té força bon sentit.

El nas d'Europa és més petit — o més gros —, però la cara de Cleopatra no ha canviat.

I Cleopatra porta encara el cor a l'esquerra.

HENRI JEANSON

El III Congrés Internacional de Teatre

Diumenge vinent comença les seves tasques el III Congrés Internacional del Teatre, reunit enguany a Barcelona, patrocinat per la Societat Universal del Teatre (S. U. de T.), que és una entitat fundada, com és sabut, per M. Firmin Gémier, i que tendeix a reglamentar d'una manera internacional tot el món del teatre, mitjançant la unió de tots els seus components i la mútua col·laboració i intercanvi. La Societat Universal del Teatre és una de les obres més interessants de cooperació intel·lectual entre els pobles, nascuda a l'escalf de la ideologia de la Societat de les Nacions.

Fins ara ha convocat dos congressos per tal de debatre i endegar totes les complexes qüestions a les quals dona lloc aquest projecte. En el II, Adrià Gual va demanar i obtenir que es decidís reunir el III a Barcelona, amb motiu de l'Exposició Internacional de l'Art escènic que és celebra.

Se n'ha encarregat de l'organització tècnica la Unió Francesa de la Societat Universal del Teatre, essent el president del Comitè d'organització M. Firmin Gémier, vice-presidents MM. Henri Clerc i Henri Arguillière i secretaris generals MM. André Mauprey i Paul Gsell.

A més a més de l'acostumat Comitè d'honor, s'ha constituït a Barcelona un comitè local, en el qual figura com a vice-president Adrià Gual i com a secretari Joaquim Montaner.

Les qüestions que es debaten són d'un gran interès i comprenen les branques d'art dramàtic, composicions musicals, orquestres, coreografia, escenografia, cinema, legislació de teatre, premsa, crítica, història, etc. Fan referència a la creació d'arxius fonogràfics, de creació de noves Unions, dret que tindran els crítics proveïts d'una insígnia per a entrar a tots els teatres de tots els països.

Cal remarcar que es debatrà també l'importantíssim problema del film americà, que tant afecta el vell continent i els originats pels nous invents de la ràdio i del film parlat. També pot donar joc el reglament internacional de la propietat de presentacions escèniques.

M. Z.

VISITES ALS ESCENARIS

Pepita Díaz i Santiago Artigues

Quan veieu un matrimoni tan simpàtic i tan agradable com el que formen aquests dos joves artistes, us vénen ganes de casar-vos i d'anar-vos en per aquests mons de Déu a fer comèdia. La Pepita Díaz i En Santiago Artigues són dos artistes de primer ordre i uns dels més grans prestigis del teatre espanyol actual. Això, per si sol, ja explica el seu èxit, però si a més a més hi afegiu l'atracció de la seva irresistible simpatia, començareu a comprendre el miracle que representa omplir cada nit, en ple mes de juny, el Teatre Barcelona.

Es més segur que res que si En Santiago Artigues, en lloc d'ésser un xicot prim i alt, tingués alguna tendència a l'obesitat, no podria pas cabre en el quartet que actualment ocupa en l'escenari del Barcelona. Per una veritable meravella de flexibilitat, enca-

PEPITA DIAZ

ra fou possible, no obstant, d'encabir-hi, a més a més de l'Artigues, la meitat del nostre cos (l'altra meitat era el corredor) i una conversa sobre temes importants.

Santiago Artigues és empordanès, fill de Figueres.

— No us parlo en català — diu — perquè estic a punt de sortir en escena, i corro el risc que el castellà se m'empastelli...

Una estona després, torna de l'escenari. S'ha acabat l'acte.

— Veieu? ja està. Ja no hi ha perill.

— Heu representat mai en català?

— No pas a Catalunya. A Amèrica, sí. Sóc un dels fundadors del Casal Català de Buenos Aires. Allà vaig organitzar unes representacions periòdiques en català. Tenien molt èxit... En els entreactes tocaven sardanes i a la sortida del teatre venien el *Cu-cut!* i l'*Esquella*. La primera vegada que he sortit a l'escenari fou precisament en una d'aquelles funcions. Representàrem *El cor del poble*: jo hi feia de Fidel.

— I després?

— Després, no. He fet sempre teatre castellà, però m'interessa molt pel teatre català i tinc veritables ganes de portar a Madrid totes les obres d'èxit que surtin d'aquí. Ja heu vist la gran acollida que s'ha donat a la traducció de *Seny i amor*, de l'Artís, que fem nosaltres.

En el terreny de les teories teatrals, Pepita Díaz i Santiago Artigues estan perfectament d'acord.

Parlem de la crisi del teatre.

— Com voleu que parlem de crisi — diuen — si ens trobem amb el teatre ple, en el mes de juny, amb tanta calor, i amb l'Exposició per entremig? Està clar que això simplement afecta el nostre cas particular. Creiem que existeix, certament, una crisi de producció, molt explicable, per altra banda. En temps de l'Echegaray, s'estrenaven unes nou o deu obres cada any i actualment se n'estrenen una cinquantena. Els autors han d'escriure de pressa i corrents. En aquestes condicions, hom no es pot permetre gaires filigranes.

— Malgrat tot, ¿no creieu que el nivell del teatre castellà és massa inferior a l'espanyol?

— No existeix tal desnivell. Proporcionalment, el teatre castellà està a la mateixa alçada que el de qualsevol país.

— Què voleu dir amb això de proporcionalment?

— Que es tinguin en compte les característiques i les possibilitats del nostre públic. A París, per exemple, és possible de portar a cap totes les audàcies perquè sempre hi ha un públic d'interessats i de curiosos per a mantenir-les. Aquest públic el formen tots els que anem a París en pla diguem-ne d'estudi. Anem a veure totes les coses atrevides i revolucionàries perquè ens interessa de veure si hi ha alguna cosa de nou d'aprofitable. Som aquests els que mantenim el teatre d'experiments, perquè al gran públic francès, creïu-me, les audàcies no li interessen més ni menys que al nostre.

— El teatre — diu Pepita Díaz — ha d'ésser una cosa àgil i directa. D'aquí ve, jo crec, la superioritat del teatre modern: de la manera de servir els temes. El públic té un veritable horror a les coses pesades. La gent d'avui va més al gra i no pot suportar els drames lents i llarguissos que feien la felicitat dels nostres pares.

— El públic — conclou Santiago Artigues — vol una acció clara i concisa, sigui còmica o dramàtica. El que no tolera són les vaguetats i les coses difumades. Per això aquí no tenen èxit les obres dels autors nòrdics.

La casa de mines, tan bonica, oi?, l'espectador d'avui troba que és una llauana...

CODORNIU

LA MUSICA

VOCALISME I SIMFONISME

¿Poden aplicar-se a la música de teatre les formes noves que van apareixent en l'evolució de la música simfònica? La música simfònica és música instrumental; la música de teatre té per base, per ànima, la música vocal.

La música simfònica ha avençat seguint l'evolució de l'harmonia i adaptant a les seves formes noves, les idees melòdiques. Els temes melòdics de les obres simfòniques s'expressen instrumentalment, per tant poden obeir els dictats d'unes lleis que la intel·ligència dedueix i estableix en relació als sistemes harmònics que es van descobrint i ampliant. Perquè el progrés de la música simfònica s'obra en l'harmonia; no en la melodia, que sempre és igual en la seva tècnica, podríem dir, o en la seva estructura. I si la melodia varia i sembla evolucionar i presentar nous aspectes en la música moderna, és perquè, com hem dit, ha d'adaptar-se a les normes harmòniques noves.

Però, en la música de teatre, que es basteix tota al voltant de les paraules cantades; que té per nervi i guia la melodia vocal, és al revés: la melodia regeix una harmonia adequada a ella; i com que la melodia ha d'ésser expressada per les veus humanes — si hom vol fer les coses tal com han d'ésser —, el sistema musical que se'n dedueix ha d'ésser un sistema harmònic vocal, diguem-ne, o bé diatònic.

La melodia vocal la canta la gola humana, que és un instrument — com s'ha dit mil vegades — més perfecte que els instruments mecànics inventats i construïts per l'home; capaç de delicadeses d'expressió i de refinaments de tècnica inabastables pels altres instruments artificials, de buf, de corda o de cop.

Però, malgrat tal perfecció, la gola humana es resisteix violentament a executar les melodies que no enquadren en un determinat sistema musical. Per què? Perquè la gola treballa obeint els comandaments de la sensibilitat, i les ordres que la sensibilitat li transmet han d'estar en consonància amb les lleis profundes del sistema estètic de l'esperit de l'home. Solament, a força d'estudi, de voluntat, de treball, pot la intel·ligència tórser o complicar aquest sistema, i obligar la gola humana a cantar segons lleis que per abstracció i per generalització la intel·ligència ha deduït i les quals han creat les teories i els sistemes de la música evolucionada.

Totes aquestes consideracions són per acabar dient que en una òpera, que és la manifestació superior de la música vocal, no es pot usar sistemàticament de les últimes invencions harmòniques, ni el seu estil musical ha d'ésser simfònic, com va pretendre Wagner ofuscadament, en instituir el «drama líric»; sinó que la veu i el cant manen: l'han de seguir l'harmonia i no l'ha de distreure la simfonia. Per la música simfònica tot l'avenç, totes les conseqüències més atrevides i totes les exigències de la sensibilitat, excitada i il·luminada per la intel·ligència sense límits en les seves possibilitats.

I perquè no estranyin que les meves òperes no siguin intertonals.

JAUME PAHISSA

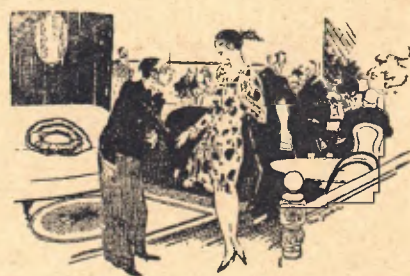
Diàleg molt freqüent

— Tinc d'anar a París, em preocupa però la dificultat de l'idioma i el canvi en els menjars...

Això et preocupa? És que no saps encara que aquests problemes els ha resolt el **Restaurant Barcelona**? Hi ha personal català, s'hi menja molt bé, et diuen la manera pràctica de conèixer París, l'hotel on pots estar millor, segons la butxaca de cada un... tenen un taxi-guia a la porta i fins s'hi pot llegir tota la nostra premsa. Què vols més?...

L'adreça...

121, Rue Montmartre, a prop dels grans boulevards.

La gran actriu. — Sí, ja he donat el vostre manuscrit a llegir.

El jove autor. — Oh! Moltíssimes gràcies... A qui l'heu dat?

La gran actriu. — Aquí està el cas. Que em penguin si me'n recordo!

(Candide.)

— Per què plores, macu?

— Perquè avui a casa hi ha confitura per postres.

— Però per això no n'hi ha per plorar.

— És que m'he perdut i no sé trobar a casa.

(Passing Show.)

CASINO SAN SEBASTIAN

BARCELONA - PLATJA

Restaurant a la carta i menú - Tes de moda
Sopars a l'americana - Sortida dels teatres

El rei del jazz

Sam Wooding i els seus Choclat Kiddies

actuaran tots els dies en els tes i sortida dels teatres

MIRADOR DEL MEDITERRANI. TEMPERATURA ÚNICA A BARCELONA

CINEMA I DISCOS

Les ratxes del passat

Després d'haver escrit el títol que acabem de consignar, podríem ara aquí parlar de la significació del passat i de les seves relacions amb el present, dir la solidaritat que existeix entre un i l'altre, i de com en la nostra vida, tan individual com socialment considerat, el passat no és mai una cosa morta, sinó que present d'una manera

CONRAD VEIDT i BARBARA BEDFORD en «Les ratxes del passat»

potencial pot en qualsevulla circumstància fer irrupció i produir les més tremendes catàstrofes. Podríem a continuació il·lustrar la tesi citant als grecs que en les seves trilogies dramàtiques tan profundament plasmaron aquesta idea, o bé la narració de Ruyra "Jacóbé", que amb un patètic inolvidable il·lustra la mateixa idea, però com que avui per avui no som al MIRADOR per fer de filòsof o de crític literari, ens hem de restringir i parlar de cinema.

Parlem de cinema doncs. Sabíem que a París no fa molt passava un film de Conrad Veidt, on aquest gran tràgic hi feia el paper d'un individu contaminat de la sífilis, i al llegir "Les ratxes del passat" ens vàrem creure que d'això es tractava i així pensant amb "Espectres" i en manta obra d'En Brieux ens encaminàrem al cinema satisfets de l'avinentesa que s'oferia de poder meditar sobre tan pregonas qüestions. Però havíem equivocat la pista, no es tractava de res d'això; per ésser molt negre el passat del Dtor. La Roche (C. Veidt) no tenia res que veure amb la patologia, i si solament amb el codi penal.

El Dtor. La Roche és a presidí per un

error judicial; justament vexat per aquesta reclusió es fa escàpol i refugia en terres d'Algèria la seva existència, però en el punt més dolç podríem dir-ne nova existència, el passat, aquell passat fatídic que ell creia anul·lat i que era sols oblidat, retorna amenaçador en la persona del capità del presidí que fàcilment reconeix al seu antic reclus. Moments d'angúnia però breus, ja que en aquest film com quasi tots els films per altra part, tothom és bo, generós i així doncs les coses no poden sinó arranjar-se amb gran satisfacció de la concurrència. Qui diu doncs, que el cinema és l'escola del crim! Que més voldríem que els que inventen aquestes històries haguessin també inventat el món; s'hi estaria millor del que s'hi està ara.

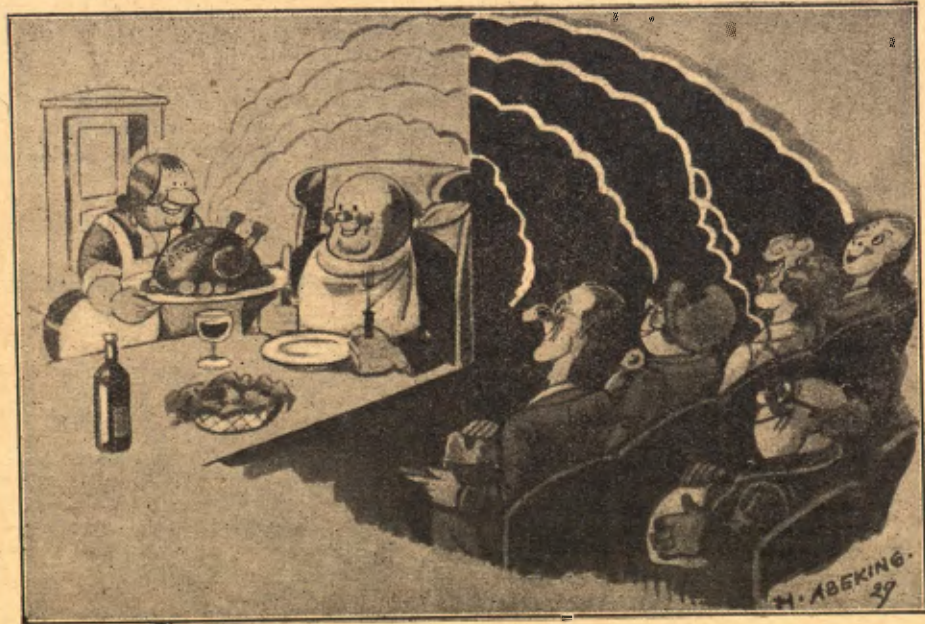
Aquell passat, el cinema l'evoca amb la reproducció de les mateixes escenes que havien vist al començ. Perquè almenys no presenten-les en un forma diluïda, vaporosa, per manca la distància entre la sensació present i la imatge del passat? Fem aquesta remarca a propòsit d'un cas concret, però pensant en general.

El que hi ha de realment divertit en *Ratxes del passat*, és veure l'amor dels dos protagonistes, els quals davant la societat passen com a germans per motius que serien llargs de contar. Mal sap dissimular C. Veidt la seva tendresa envers Barbara Bedford, amb gran astorament de la concurrència que es fa creus de veure dos germans tan ben avinguts. I que volem que hi fem! Som víctimes del cinema. Blanc i negre és tan real el que veiem, C. Veidt i Barbara Bedford ho fan tan bé que la història ens interessa i per res del món voldríem perdre-la. Els dos sempre contenen aquella tendresa que els compromet als ulls de la gent, que per altra part com que segur no han llegit ni *Corydon*, ni llibres d'Ellis, no pensen res de mal.

C. Veidt és ben intel·ligent. En l'escena del ball no aparta els ulls, — i quins ulls, o més ben dit quina mirada! — de Barbara Bedford qui giravolta en braços del seu pretendent. C. Veidt excel·leix en dar-vos l'impressió d'una vida tota interioritat, d'una energia en tensió constant, d'un passió que per que es conté no és per això menys intensa, però convenim que a C. Veidt no li escapa del tot bé aquest rol de bon xicot i amic fidelíssim. Les seves facultats s'adiuen més en els rols demoníacs, en l'espècie d'aquell que feia en *L'home de les figures de cera* d'inolvidable memòria, o bé en aquell de rei decrepit i cruel de *El poeta vagabund*. El seu art és però sempre intens i interessant per tant. Aquest actor alemany és una de les millors adquisicions que poden haver fet la gent d'Hollywood, i el seu front enorme, el seu nas prim i la boca sensamental llarga tenen una suggestió estranya que el fan per avui insubstituïble en certes tasques.

Espereu confiats que el reveurem; tan de bo ben aviat en una altra obra on les seves tasques excepcionals trobin un terreny més fructuós.

J. PALAU

EL QUE ENCARA ENS FALTA: L'ODORANTFILM

El públic (a l'unison). — Hm, oca rostita!

(Das Illustrierte Blatt.)

LLIBERTAT!

No és un manifest polític, ni tan sols una crida filantròpica; és el títol d'un film de H. Roach interpretat per la ja famosa parella Stan Laurel i Oliver Hardy, el darer que hem tingut el gust de veure.

Comença el film en un to èpic; banderes desplegades al vent, marxes marcial, evocació de les grans figures de la història americana que és tota ella — així almenys

En aquest sentir el final del film anterior: *Els dos marins*, era quelcom formidable; del millor que el cinema còmic hagi inventat. El film que ara ens ocupa no és tan ben reeixit com aquell però comporta també un final deliciós. No és tan ben reeixit potser perquè es basa quasi tot ell en un gènere d'aventures un xic gastat encara que sempre de bon efecte en el cinema, degut

STAN LAUREL i OLIVER HARDY en «Libertat!»

ens ho han fet veure sempre — un crit a la llibertat. Però aquest to major es canvia de sobte en to menor. Arborant aquell crit noble i generós, amb el vestit ratllat que indica d'on venen sense dir on van, Oliver Hardy i Stan Laurel, cames ajudeu-me, corren com uns desesperats perseguits de prop per un indigne americà. Al veure'ls corre així pensem que ja no sabríem ara imaginar-los separats un de l'altre. Semblen els dos, complement un de l'altre i separats són d'aquells que es negarien en un got d'aigua. A còpia d'abusar dels mateixos tics han acabat per imposar-se com a autèntiques persones, que corroboren allò que profundament escrivia Plató en el *Lysis*, quan deia: els contraris s'avenen.

Els films aquests de H. Roach en un admirable sentit de la gradació, semblen tots ells disposats en funció del final. Hom podria dir que la cinta està sospesa al seu final, com un abric ho està en un clau. La màxima comicitat l'assoleixen en la darrera escena que s'acaba sempre abans que la vostra rialla, la qual es perllonga encara una bella estona.

al trucat simple que les permet. Volem dir l'acrobàcia i el pas de la maroma a una pila de metres d'alçada. Ningú disputarà a l'illustre Harold la supremàcia en aquest terreny. El seu cos vinculat i agilitat el trobavem a faltar en aquest film on Laurel i Hardy no tenen d'interessant sinó l'expressió facial que es sempre saborosa. En canvi el final com diem es bo de debò. Aquell policia que esclafat per l'ascensor queda sensiblement disminuït en la seva alçada i que en aquest enorme estre es posa a ho ar provant l'elasticitat del seu cos estrafet amb la secreta esperança de tornar a l'alçada normal és una escena per a trencar-s'hi.

L'inclusió dels sons en el cinema sonor ens encanta ja per anticipació. Deven aquesta suggerència al nostre amic A. M. Ferry. Felicitem a l'empresa del *Cineum*, l'assaig en aquest sentit que fa per aquestes pel·lícules H. Roach, imitant els sorolls característics amb una gràcia agudíssima.

M. MARIBEL.

Rèplica al senyor C. Gallart

Des de molt temps ençà som lectors incondicionals de les crítiques de cinema que publica *La Veu*. Si més no, la competència i l'equitat que hi posa el Sr. Gallart ens hi obliga, i si algun cop discrepem de l'opinió que sobre alguna qüestió emet, entenem que després de tot es tracta de qüestions opinables i que no hi deuen faltar raons en emetre els seus judicis. Però en la crònica que dedica a la nostra darrera sessió, hi hem pogut llegir dues afirmacions que no porten ja sobre qüestions opinables, sinó que són completament gratuïtes. Naturalment que tantes gratuïtats es diuen i s'escriuen al cap del dia, que altra feina tindríem si, emportats per un zel desmesurat per la veritat, no fèssim sinó assenyalar-les. Però el cas és que aquelles afirmacions porten directament sobre nosaltres i entenem que tenim el deure de respondre-hi.

Després d'exposar l'opinió que li mereix *Emak Bakia*, opinio que no és la nostra, però que entenem tan respectable com aquesta, escriu: «Aquest (Man Ray) sap positiuament, almenys cal creure-ho així, que el seu film té un valor ben migrat.» No, senyor Gallart, El Sr. Man Ray és més pretensions del que creieu. Podeu pensar que el seu film no val res, però estigueu segurs que el seu autor n'està encantat i s'ho pren seriosament, com entre nosaltres molts també s'ho prenen. No hi ha esnobisme enlloc, ni per part d'ell ni per part nostra que no perseguim sensacionals, sinó interessar a la gent per tot el que és o pot ésser el cinema, o més exactament rectifiquem, que encara hi som de temps, l'esnobisme si existeix serà per part de Man Ray, ja que no podem, a manca de confidències personals, atribuir-li intencions i judicis, com fa el Sr. Gallart, gratuïtament a l'illustre cineasta francès. El que neguem és que siguem esnobs.

I ara ja som a l'altra afirmació: «Aplaudien — escriu el Sr. Gallart — per raons personals, molt atencibles per cert...» També això és gratuït perquè suposem que el senyor Gallart no preguntà un per un als que aplaudien les raons que tenien per a fer-ho. Per què dubtar de la sinceritat dels aplaudiments quan ningú posa en dubte la sinceritat dels que xiulaven? Estem segurs que ningú hauria aplaudit — almenys durant el curs de la projecció — si els altres, sincers a la seva manera, no haguessin començat a picar. Era a més d'un acte d'adhesió al que significava el film, una manera de contrarestar la protesta. Segur que hom no aplaudia per raons personals, l'aplaudir era una arma de combat, en una lluita desinteressada, on no hi anàvem a buscar ni profit material, ni satisfacció d'amor propi.

J. P.

DISCOS

El gramòfon ha estat considerat fins ara, i es considera encara, tan sols com una diversió. Però és indubtable que a més a més de representar un gran mitjà de popularització de la música, el gramòfon pot tenir en el temps aplicacions pràctiques de gran utilitat. I una d'elles és donar una base per a l'estudi del cant.

Si tots els que aprenen a cantar sentissin realment els seus defectes, que en va el mestre pretén fer-los notar, i poguessin donar-se'n compte sobre una base certa essent els primers de sofrir en sentir-los, és indubtable que podrien ésser útilment aconsellats i no tardarien gaire a corregir-se. Es precisament per falta d'una objectivitat suficient que no arriben mai a conèixer tots els seus defectes.

I és aquí on el gramòfon pot ésser de gran utilitat. El gramòfon, aquest testimoni incorruptible que registra i reproduïx sense contemplacions de cap mena les més petites vibracions amb honestat escrupolosa, pot aclarir les qualitats dels interessats. El gramòfon no afavoreix les il·lusions i posa les coses al seu lloc. Denuncia totes les faltes, posa de relleu els trucs i senyala els més petits defalliments. No se'l pot enganyar i ell, per la seva part, no acostuma a dir mentides. L'alumne que posat enfront de la seva veu pogués tenir consciència de tots els seus errors sense fatiga i tingués sempre a mà aquest document típic, en lloc de treballar en el buit, sabria per fi a què atènyer-se. Després d'un temps dedicat a corregir-se, es podria recórrer a un nou enregistrament, comparar els dos exemplars i conèixer veraderament els progressos aconseguits i el camí transcorregut.

Se'ns pot objectar, sens dubte, que sempre s'hauria de tenir en compte la fonogènia de la veu. Efectivament, hi ha afinitats diverses, i algunes veus guanyen i altres perden en aquest joc. Però no es coneix cap cas en què un cantaire, un veritable cantaire, no arribi a dominar la matèria. I encara, aquesta remarca només seria veritat en l'absolut. Tant si el resultat és favorable com si és desfavorable, serà sempre constant i si el disc denota una emissió defectuosa, apoiaments intempestius, una manca de justesa, un trencament de respiració, una fatiga local, és que tot això es manifesta realment en l'execució mateixa.

I el professor francès Maurice Bex encara creu que aquesta no és l'única aplicació del gramòfon a l'ensenyança. Reconeix que és la més important, però no l'única.

«Existeixen ja actualment — diu aquest eminent professor — una col·lecció de discos, que creix cada dia, on es troben reunits el millor i el pitjor. Uns i altres han de servir per fer constantment comparacions, demostracions de principi, anàlisis raonats destinats a combatre els prejudicis i a obrir l'esperit al mateix temps que l'orella. S'hi troben importants secrets i fórmules i s'hi farien descobriments paradoxals.

»El dia que aquest baríton que emet amb una constància desesperant uns fa guturals que fan pena de sentir, pogués aprendre de Layton i Johnstone, escoltant amb atenció el que diu la placa de cera, la manera com es poden utilitzar les resonàncies nasals, hauria trobat la seva salvació, i jo sé d'algun tenor que, pel mateix procediment, tindria d'aprendre dels Revellers la manera d'intervenir en el quartet del *Rigoletto*.

L'aplicació del gramòfon a l'ensenyança del cant no s'ha portat encara a cap enlloc. Però creiem que és una qüestió molt important i que potser portaria un gran esperit de renovació als Conservatoris i escoles de cant que els faria molt de bé.

L'inconvenient més gran d'aquest mitjà d'ensenyament és, sens dubte, que resultaria extremadament car. Però així i tot, seria qüestió d'estudiar-ho.

Per avui només havem volgut exposar la qüestió. Potser algun altre dia demanarem opinions més autoritzades que la nostra, perquè donin la seva opinió sobre aquesta aplicació pràctica del gramòfon.

R. M.

Vda. de Josep Ribas

MOBLES I DECORACIÓ

CASA FUNDADA L'ANY 1850

OOOOOOOOOO

Consell de Cent, 327 i 329. Telèfon 14657.-BARCELONA

Albiol G. i Riera, S. L.

Passeig de Gràcia, 42 - BARCELONA - Telèfon 15345

Quan vulgueu adquirir una màquina d'escriure consulteu-nos. Aquesta casa és absolutament formal.

Màquines de totes marques: noves, reconstruïdes i d'ocasió. Taller ben muntat per a adobs i reconstruccions. Abonaments Representants de l'atril "KOPI" i multicopistes "PERFECT".

D'UN 5 A UN 10 PER 100 DE DESCOMpte PRESENTANT AQUEST ANUNCI

DEMANEU pertot el matamosques

RADIOL

El de millor perfum, el més econòmic i l'únic d'eficàcia

LABORATORI CREOTAL, Batista, 12 (S. M.). Telèfon 51822

DE LES ARTS

INTERMEZZO INDISCRET

Theodor Däubler, membre de l'Acadèmia Prussiana i president del P. E. N. del Club Alemany, ha estat uns dies entre nosaltres amb motiu de donar la seva conferència «Els elements històrics, especialment espanyols, en l'art modern», organitzada per Conferència Club.

Aprofitant aquesta avinentesa, i com és costum en els organitzadors de Conferència Club, Däubler ha visitat, acompanyat per aquests, alguns indrets interessants de casa nostra. Així, un dia de la setmana passada, Carles Riba va acompanyar-lo a donar una

l'Hotel Ritz fou força interessant, particularment en la primera meitat, que fou on la seva visió còsmica de l'art assolí el que hom esperava de l'autor d'*El nou punt de vista*. Després, però, va enfocar la seva peroració cap al corrent d'una major divulgació del fet artístic, motivada, segurament, per la probable assistència d'un públic no absolutament especialista, per bé que distingit.

Creiem no mancar a la cèlebre frase cer-vantina sobre la nostra hospitalitat, en publicar aquesta fotografia feta en una botiga del Poble Espanyol, la qual, si més no, és

Däubler i uns amics a la Fotografia del Poble Espanyol.

volta per la muntanya de Montserrat. I com que el poeta alemany va preguntar per l'estat dels «esperits» en aquelles prestigioses serralades, tot seguit van respondre amb un gran festival de llamps i trons.

Tots sabem que Montserrat en plena tempesta és una cosa ben diferent del Montserrat tradicional (representat en el nostre passat i epidèrmic parialisme amb el sol i xent i el corresponent porró a primer terme) i per això, davant d'aquell espectacle meravellós — segons testimoni de Carles Riba — el lirisme del gran poeta Däubler es manifestà a l'altura que li pertocava.

Un altre dia fou Carles Soldevila l'indicat per a mostrar-li els reconcs més notables de la nostra ciutat; i no cal dir que ni el «mateix Myself», autor del llibre recentment aparegut *L'art d'ensenyar Barcelona*, ho hauria fet millor.

I per fi calia ensenyar-li la darrera novetat, el plat del dia: l'Exposició. Els amics que acompanyaven a Däubler van creure avinent començar per un altre plat: la llagosta de can Soler de la Barceloneta, per exemple. Durant aquest sopar l'autor d'*Aurora Boreal*, tot fent honor a la nostra cuina, mostrava les excel·lències del seu afinat enginy, dialogant en grec o alemany amb Carles Riba, i en italià i francès amb els altres comensals.

— Un dia — Däubler parla — Moréas va preguntar-me: «Quin és el vers de Víctor Hugo que més us agrada?» I vaig contestar: *Frédéric Barberousse, empereur d'Allemagne...*

La conferència que Däubler va donar a

una mostra del bon humor del nostre hoste. A aquest, i a les altres persones que hi figuren demanem, si per cas, benevolença per la nostra indiscreció, la qual completarem ressenyant els noms: el guitarrista encorbat és el pintor Josep Obiols; el cap (i només el cap de la gitana dansant correspon a la senyora Millàs - Raurell; l'altre cap de la *manola* repicant les castanyoles és el de Theodor Däubler; les dues dames que no gosien representar el paper de *cantaor*: la poetessa senyora Clementina Arderiu i la senyora d'Obiols; i el cap que surt per sobre la balastrada del *patio*, el de Millàs - Raurell. A primer terme — davant la fusta retallada — l'elegant figura de la senyora Malvehy, el pintor i crític d'art Rafael Benet amb l'adequat cordovès, i (perdonin)

MÀRIUS GIFREDA

Cal fer constar que entre els acompanyants de Däubler hi havia, a més a més, la senyora Benet i els senyors Carles Riba i August Malvehy, els quals completen els respectius matrimonis que falta completar en la present fotografia. No volem compromisos!

Waters Cardona. Vergara, 1

A París, Avinguda de Iena, els boigs acaben d'obrir llur saló de pintura

I a fe, després de tot!...

Si ens haguessin convidat ara fa un any a aquesta visita en sortir d'una galeria de pintura moderna del carrer de La Boétie, no hauríem pas vacil·lat un sol moment a reconèixer quina de les dues exposicions albergava els boigs i quina presentava els sans d'esperit.

Però avui... avui... jo desafiava qualsevol de vosaltres a distingir en una bona meitat de teles visibles al Saló dels *piqués*, dit eufèmicament dels «artistes malades», si no són més obra d'un tal dels nostres petits mestres a la moda, més aviat que l'obra d'un autèntic dement.

Millor que això. Moltes d'aquestes teles sortides de dret d'un asil, serien titllades de *pompierisme* pels nostres petits mestres.

¿Què són aquests paisatges, en els quals es reconeixen les cases i els arbres?

¿Què són aquestes natures mortes en les quals distingiu els gots, les ampelles de vidre? Són força endarrerits el vestres boigs!, em deia un esteta de divuit anys tot arronçant les espatlles.

Els petits mestres em perdonaran, però... però... jo preferixo els boigs. Primer que tot, perquè els veritables *piqués* són absolutament sincers, després perquè encara que sigui punyent i dolorosa la impressió que es des-prèn de l'espectacle de llurs obres, aquest, al primer contacte, fa riure a plens pulmons.

No hi ha res de més divertit, en general — es trist dir-ho — que una pintura de boig...

El catàleg de l'exposició és per ell sol una meravella involuntària. ¿Què dirieu d'aquesta referència: «F. 10: *Apothéose matrimoniale symbolique*», i d'aquesta altra: «F. 14: *Délires politiques; exagération de la personnalité, hypertrophie du moi*»?

Si tenguem en compte el catàleg — admirable d'impressió — les obres dels «artistes malades» es divideixen en productes de febles d'esperit, en visions etrusques, en quadros de depressius, en composicions esquizofrèniques i en croquis de toxicòmans.

Les composicions esquizofrèniques — les que el boig viu dins un univers a part, molt intel·ligible per a ell mateix, però incompreensible per als altres — són les més extraordinàries de totes. Hi ha per exemple una *Apothéose du pépiniériste* i un *Combat de mamouths*, dos mamuts roig viu, que l'un s'empassa seriosament l'altre, més gros

que ell, que són dues obres mestres d'humor.

¿Què direu d'aquesta *Promenade de séminaristes* on, sobre un fons tràgic de pins, una cua de petits homes de cara groc palla, en sotana negra, ocupa tota la llargada del dibuix?

Els boigs dibuixen i esculpeixen sobre

qualsevol matèria; un d'ells ha brodat en unes estovalles immenses una pàgina de diari; l'altre, ha esculpit amb una espelma un cap de dona; un altre, un estereotipus, és tossut, vulguis no vulguis està impressionat per un paisatge únic, tres roures, sempre els mateixos, que pinta a l'aquarella — d'una manera exquisida — a tots els indrets de la tela.

Al costat d'aquestes composicions insòlites plenes de xifres de cares superposades en un garbuix intraduble de trets que es barregen, es veu bruscament un suau perfil de dona, a la sèpia, amb aquesta llegenda admirable: *El meu cervell buit d'idees és sempre p'è d'imatges...*, que sembla de Baudelaire.

Jo pensava, en sortir de l'exposició, en aquesta frase de Montesquieu: «On enferme dans les asiles de fous un certain nombre d'entre nous, pour faire croire aux autres qu'ils sont raisonnables.»

FRANCESC DOMINGO

París, juny.

¿Es redimible el Palau de la Música Catalana?

L'opinió d'August Pi i Sunyer

August Pi i Sunyer no s'ha mostrat partidari d'opinar del Palau. Ha estat després que li hem dit que era en qualitat de president de Música de Camera que l'havíem inclòs en la nostra enquesta, que s'ha decidit a contestar les nostres preguntes.

— Us agrada el Palau?
— No m'agrada.
— Sou partidari de redimir-lo?
— No en sóc partidari. Se n'hauria de fer un de nou.

— Com el faríeu un de nou?
— Buscaria la manera de fer una sala de música que no distragués. El Palau és per anar-hi a sentir música, no pas per distreure's al mateix temps. Per això darrer ja hi ha el Liceu.

— Així, doncs, faríeu una reforma absoluta?

— Sí. Però respectant el Palau. Una cosa són les conviccions particulars i una altra és el procedir en sentir-se lligat a una continuïtat de generacions.

— Per què?

— Molt senzill. Poques vegades, per no dir mai, s'ha donat el cas que els d'una època hagin trobat encertat el que han fet els predecessors seus. Ara el Palau no ens agrada. Dubto que les generacions que vinguin després de la nostra pensin de manera diferent. Però el Palau és un producte de la intel·ligència, i els productes de la intel·ligència, siguin com siguin, s'han de respectar. Si no s'hagués fet així, si les generacions s'haguessin dedicat a reformar al seu gust el que no els agradava prou de la seva època predecessora, avui no tindríem cap obra d'art.

— Així, doncs...

— El meu parer és ben clar. El Palau no m'agrada, però que no el destrueixin ni el reformin. S'hi poden donar concerts del que sigui perquè té unes condicions acústiques formidables. Que vagi servint pel que serveix ara fins que es construeixi una sala de música tal com tindria d'ésser, completament lliura, i que sigui còmoda, perquè el Palau tampoc n'és gens, i la música s'ha de sentir còmodament!

XAVIER PICANYOL

Avui s'inaugura...

...una exposició molt interessant a la Sala Parés pels artistes de la casa.

Hem vist algunes obres d'aquesta exposició i podem anunciar, per tant, que serà una exhibició de signatures de prestigi.

Despatx: Consell de Cent, 308. Caves: Llansà, 11

OINOS

Selecció vins del SINDICAT AGRÍCOLA DE VILARRODONA

Mistels, Vinyes, Garraixes i tota classe de vins generosos

Servei a domicili Telèfon 19414

Joies Pellotjes
J. Roca

Rambla del Centre 33.
Passatge Bacarai, 2.

VIATGES MARSANS, S. A.

Rambla Canaletes, 2 i 4 - BARCELONA

Bitllets de Ferrocarrils Nacionals i Estrangers
Passatges marítims i aèris - Viatges a "Forfait"
Excursions acompanyades - Peregrinacions, etc.

Informes
i Pressupostos gratis

El senyor que ha begut una mica i té por de veure-hi doble. — Quina nena més bonica que té, senyora!

(Passing Show.)

— Bé, mira, anem fins al poble i ja veurem què fem.
— I hem de deixar l'auto abandonat al mig de la carretera?

(Judge.)

El marxant de quadros. — Un americà m'ha ofert 10000 francs d'aquest paisatge.

El client. — Doncs jo no en dono més de 300.

El marxant. — Fet. No hem pas de deixar que totes les nostres obres mestres emigrin a l'estranger.

(Candide.)

— En diuen retaule dels Pellaires perquè fou propietat del Gremi de Pellaires; ara s'anomena Retaule dels Escorxadors.

Feu fer els vostres gravats en la
UNIÓ DE FOTOGRAVADORS

CORTS, 481 : Telèfon 33421

Exposició Internacional de Barcelona

Oberta fins a les dues de la matinada

Cada dia, fins a les nou de la nit, el públic podrà visitar les instal·lacions industrials dels Palaus de Comunicacions i Transports, Electricitat i Força Motriu, Art Modern, Alfons XIII, Reina Victòria Eugènia, Vestit i Agricultura.

La secció de l'Art Antic del PALAU NACIONAL estarà oberta igualment al públic cada dia, de deu a una del matí i de quatre a set de la tarda, sempre que no hi tingui lloc cap festival.

Gran Parc d'Atraccions Rosera - Miramar - Poble Espanyol Poble Oriental

S'HA INAUGURAT AL PALAU ALFONS XIII LA SECCIÓ JAPONESA
VENDA D'ARTICLES JAPONESOS

PREUS d'entrada al recinte de l'Exposició

Entrada al recinte de l'Exposició 2 ptes.
Entrada de cotxes al recinte de l'Exposició 4 "

PALAU NACIONAL

Demà, dia 21

Esdeveniment Musical

Missa solemnis de Beethoven per l'Orfeó Pamplonès
i Orquestra Simfònica de Madrid

300 executants

Revetlles de SANT JOAN i SANT PERE

Grans revetlles al Poble Espanyol i recinte de l'Exposició. — Monumental castell de focs artificials. — Bandes de Música cíviques i militars. — Cobles de sardanes. — Manubris. — Fantàstica il·luminació. Concurs d'il·luminació i adornament de quioscos i bars. Premis en metàl·lic.

El dia 22 de l'actual, a les deu del matí, tindrà lloc a la plaça de la Font Màgica de l'Exposició la inauguració del CERTAMEN CANÍ INTERNACIONAL organitzat per la SOCIETAT CANINA DE CATALUNYA, sota el patronatge de l'EXPOSICIÓ INTERNACIONAL DE BARCELONA.

El nuvi. — Falta molt, pare, per acabar?
El capellà. — Tanta pressa porteu?
El nuvi. — Es que hi ha un partit de futbol i no me'l voldria perdre.
(The Humorist.)

AIGUA DE ROCALLAURA

La deu més rica del món

Si vostè pateix d'Albuminúria, Litíasis úrica (mal de pedra), Bronquitis parenquimatosa, Nefritis crònica, es curarà radicalment amb

AIGUA DE ROCALLAURA

S'expèn amb ampolles de litre i de mig litre i en garrafons de vuit litres

Distribuidors generals

FORTUNY, S. A.

CARRER HOSPITAL, 32, v. SALMERÓN, 133

Altes, baixes i traspassos de contribució

Totes les diligències i conflictes amb Hisenda
Diputació i Ajuntaments

AFISA

Director

CARLES OSSORIO

Laietana, 18, pral., B

RAMON BES & C.^a

Maquinària, Tipus, Filetatge de bronze, Tintes y utilitatge per les Arts Gràfiques

Carrer Agullers, 1, i Via Laietana, 4
Telèfon 15524 - Apartat 896
Direcció telegràfica: DANIBES
BARCELONA

SUBSCRIVIU-VOS A LA GASETA DE LES ARTS

DIRECTOR: Màrius Gifreda
ART ANTIC: Joaquim Folch i Torres
ART MODERN: Rafael Benet

ABONAMENT

Un any: Barcelona, 17 ptes. — Península, 18 ptes. •
Un trimestre: Barcelona, 6 ptes. — Península, 6'50 ptes.

Redacció i Administració: VIA LAYETANA, 37 - BARCELONA

Societat Espanyola de Carbur Metàl·lics

Correu: Apartat 190
Telegr.: "CARBUROS"

Mallorca, 234
BARCELONA

Telèfon 73013

CARBUR DE CALCI, Fàbriques a Berga (Barcelona) i Corubion (Corunya) :: OXIGEN 99 % DE PURESIA, Fàbriques a Barcelona i València :: ACETILEN DISOLT, Fàbriques a Barcelona, Madrid i València :: FERRO MANGANESI i FERRO-SILICI :: SOCARRIMAT i SECAT de fils i peses seda, cotó i altres teixits :: CALEFACCIO INDUSTRIAL de laboratoris i domèstica :: GENERADORS, BUFADORS, MANOMETRES materials d'aportació per la SOLDADURA AUTÓGENA

Pressupostos, estudis, consultes i assaigs, gratis

"BABY-LAX"

El millor
Laxant = Purgant

Subscriuiu-vos a MIRADOR

SETMANARI CATALA

Pelai, 62. - BARCELONA

BUTLLETÍ DE SUBSCRIPCIÓ

En _____
que viu a _____
carrer _____ n.º _____ se subscriu a MIRADOR
pel preu fixat de 2'50 ptes. trimestre.

de _____ de 19 _____

Signatura

